

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на здравеопазването
РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ-СМОЛЯН

Годишен отчет

Регионална здравна инспекция - Смолян

Изготвил:
д-р Мими Кубатева

2019

Регионална здравна инспекция – Смолян осъществява държавната здравна политика на територията на Смолянска област. Инспекцията е юридическо лице на бюджетна издръжка – второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на здравеопазването.

Стратегическата цел на дейността на инспекцията е укрепване на капацитета на общественото здраве в областта чрез:

- Организиране и ефективно осъществяване на държавната здравна политика на територията на Смолянска област;
- Превръщане на профилактиката в задължителен елемент на всички нива;
- Повишаване ефективността на държавния здравен контрол и достигане високо ниво на съответствие с националните и европейските изисквания на обектите с обществено предназначение, продуктите, стоките и дейностите със значение за здравето на човека, и факторите на жизнената среда;
- Подобряване здравето на населението и повишаване качеството на живот чрез намаляване на преждевременната смъртност, заболяемостта и последствията за здравето от основните хронични незаразни болести, свързани с рисковите фактори – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нездравословен модел на хранене и ниска физическа активност;
- Ограничаване заболяемостта и смъртността от инфекциозни заболявания чрез усъвършенстване и подобряване ефективността на епидемиологичния надзор, профилактиката и контрола на заразните болести;
- Повишаване качеството на медицинското обслужване на населението.

Област Смолян е разположена на голяма надморска височина, в умерения континентален климатичен пояс, характеризиращ се с големи температурни разлики, които могат да предизвикат тежки зими със замръзвания, снегонавявания, интензивно движение на въздушни маси, които често причиняват чувствителни щети и затруднения. В областта има немалко свлачища и срутвания, които прекъсват пътните артерии, препятстват достъпа до населените места и допълнително утежняват условията на живот и работа.

В административно отношение областта обхваща 10 общини, от които най–голяма е община Смолян с население към 31.12.2017 г. 36 475 жители, а най–малка е община Борино – 3 087 жители. Населението на областта към 31.12.2018 г. е 105 421, с 1 861 души по-малко от 2017 г. В областта има 238 населени места, много от които доста отдалечени от областния център.

През последните 20 години в областта има рязко влошаване на здравно – демографските показатели, очертаващи трайни тенденции на:

Обезлюдяване и застаряване – за 11 години /от 2008 г. до 2018 г./ населението е редуцирано с 21 115 души. Намалението е с 2 пъти по-бързи темпове от това за страната и областта е на предпоследно място по население преди Видин. По скалата на Едуарт Россет населението е във фазата на „демографска старост“.

33% от населението е във възрастовата група над 60 г., а относителният дял на населението от 0 до 17 г. е 13,90% и е с 3 пункта по-нисък от този за Р България - 17%. Делът на хората над 60 г. се увеличава всяка година с по 1 пункт и през последните 5 години нараства от 28,7% на 33%. Делът на групата от 0 до 17 г. се запазва в този период, а делът на хората от 18 до 59 г. намалява с 4 пункта.

В областта има 5 столетници – 2-ма мъже и 3 жени и 5-ма на 99 години.

Раждаемостта традиционно е под средната за страната. За 2018 г. е **6,3‰**, и е по – малко от 2017 г. с 0,5 пункта и с 2,6 от средната за страната/ 8,9‰/

Общата смъртност е **15,7‰** при 15,4‰ за България. До 2015 г. е по- ниска от тази за страната, но през 2016 г. я достига - 15‰, а през 2017 г. и надминава /16,3‰, при РБ-15,5‰ за РБ/**.** За поредна година най-висока е в общини Баните и Чепеларе. Най-ниска е смъртността в община Доспат– 13,1‰.

Структурата на причините за умиранията е идентична с тази в РБ – водещи са **болести на кръвообръщението- 62,9% /**63,2%за 2017 г./, следвани от **новообразования** – **19,4%** /18,9%- 2017 г./ и **болести на храносмилателната система** – **5,3% /**4,3%, 2017г./. През последните години над 85% от причините за умиранията са от посочените групи социално–значими заболявания. Обезпокояваща е тенденцията за подмладяване на тези заболявания.

Детската смъртност - за 2018 г- е **1,5‰** /5,4‰ 2017 г./ при **5,8‰** за страната /6,4‰-17 г./. По този показател нашата област е с най-добрият показател за 2018 г**.**

Естественият прираст за 2018 г. е отрицателен **– минус 9,4** /-9,5/17 г. и -8/2016 г./ при **минус 6,5 за РБ.** Последните две години разликата се задълбочава неблагоприятно, в резултат на ниска раждаемост и висока смъртност, обясними с възрастовата структура на населението.

Регистрираната болестност плавно се увеличава в резултат на застаряването на населението с висока повъзрастова полиморбидност. Структурата на регистрираните заболявания по класове болести през 2018 г. **запазва подчертана стабилност**, в годините. Водещи по честота са болести на органите на кръвообръщението – **21,6%** отн.дял /21,8%-2017 г., 20,9%-2016 г./; болести на дихателната система – **19,2%** отн.дял /17,9%-17 г., 18,5%-2016 г./; болести на костно-мускулната система – **9,8%** отн.дял /9,5%-2017 г./. Първите две групи болести неизменно са водещи. При децата традицион-но най-чести са болестите на дихателната система с отн. дял 56,5%.

Заболеваемостта през 2018 г. е 1178,2‰ и се оглавява от болестите на дихателната система – **34%** /32%-17 г./, на пикочополовата система- **8,4% /**7,8%-17 г./ и травми и отравяния–**8% /**7,8%-17 г./. От 2004 г. насам нарастват психичните болести в областта, докато ситуацията с туберкулозата са по-благоприятни от тези за страната за поредна година. Заболеваемостта от туберкулоза бележи значително подобрение- 12,2 на сто хиляди при 24 на 100 хил. предходната година. При регистрираната инфекциозна патология – с остра заразна заболеваемост 528,43 на 100 хил., водещи са чревните инфекции - ентероколитите с отн. дял 45,6%, следвани от варицела – 31% и ротавирусен ентероколит - 5,87%.

Хоспитализираната заболеваемост показва динамика в годините. През 2018 г. е **23973** на 10 хил. /2017 г. е 23941/. Завишаване се регистрира при 5 класа болести, в резултат на напредналата възраст на населението, ниския социален статус и късното откриване на болестите. Запазва се структурата на хоспитализираните болни по класове болести (без кл. 21). Водещи са обичайно болести на органите на кръвообръщението и дихателната система, следвани от болести на костно-мускулната система и съединителната тъкан.

Преобладаващата част от населението в отдалечените и труднодостъпни места са възрастни и болни, бедни и самотни хора. **Относителният дял на хората в надтрудоспособна възраст /над 65 г./ е 23,8%,** при 23% 2017 г**.** Трудните условия в региона са непривлекателно място за работа на лекари и медицински специалисти и се отразяват негативно в развитието на здравеопазването. Планинският терен и преобладаващите второ и третокласни пътища създават през есенно–зимния период затруднения с транспорта, а до много от високопланинските населени места общественият транспорт е нередовен или липсва. За достигане до най–близкия филиал на ЦСМП от повече от половината населени места в областта е необходимо време над 25 минути, най – вече в община Девин – 78 % от населените места, в община Смолян – 58%, в община Мадан – 55%.

Заключение:

Здравно-демографската картина в областта зависи от фактори, свързани със здравеопазната система и от социално-икономическата обстановка в региона и страната. Тя следва и изпреварва негативните тенденции в страната. С увеличаването на относителният дял на възрастното население нарастват хроничните заболявания, характерни за тях, които, заедно с потърсена по-късно медицинска помощ, се отразяват утежняващо върху потребностите от медицинска помощ и лекарствоснабдяването. Тежката патология и възможностите на медицината за продължаване на живота налагат все повече нужда от предлагане на рехабилитация, продължително лечение и палиатив-ни грижи, които към момента са непривлекателни за лечебните заведения. Възрастните самотни хора в малките, отдалечени, а нерядко и труднодостъпни селища в областта остават неравнопоставени по отношение достъпа до медицинска помощ. Политиките в здравеопазването е наложително да бъдат съобразявани с тези особености.

Щатна осигуреност и човешки ресурси

Общата численост на РЗИ-Смолян е **62** щатни бройки в т.ч. по трудови правоотношения - **13 (20,97%) бр**. и по служебни правоотношения – **49 (79,03%) бр**. /съгласно Устройствения правилник на РЗИ (ДВ бр.89/12.11.2019 г.)

ОРГАНИЗАЦИОННА СТРУКТУРА НА РЗИ-СМОЛЯН

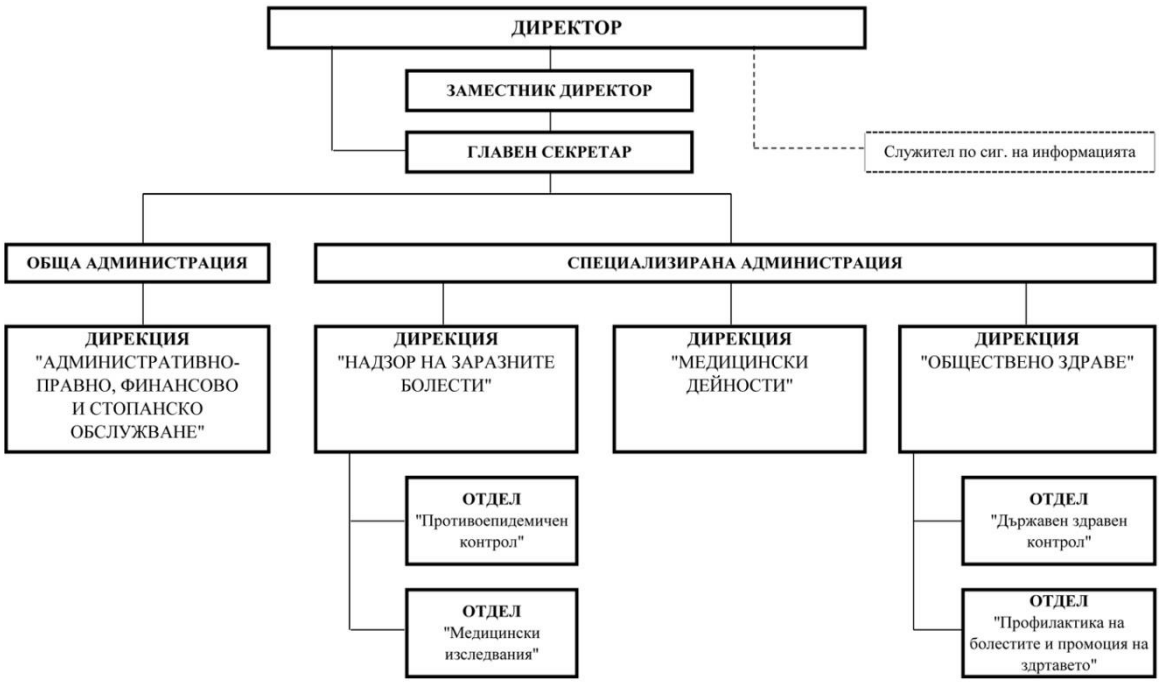

За последните три години числеността се запазва, заети са **53** щата, с осигуреност **85,5%.** Незаетите длъжности в инспекцията са **9 /14,68%/** - зам.-директор; директор на дирекция ОЗ; началник на отдел МИ в дирекция НЗБ; главен и старши експерт в дирекция АПФСО; инспектор в отдел ПЕК, дирекция НЗБ; старши инспектор в дирекция МД; старши експерт отдел ПБПЗ, Д ОЗ; младши експерт в отдел МИ, Д НЗБ. През 2019 г. са прекратени 8 правоотношения по ЗДСл и 2 по КТ и са назначени 7 служители по ЗДСЛ и 1 по КТ, след проведени 6 конкурса - *директор на дирекция ОЗ, мл. експерт в отдел* МИ, за *инспектор* – отдел ДЗК – 2 конкурса, за *главен инспектор* в дирекция МД, *мл. експерт* в дирекция МД. През 2019 г. процентът на щатна заетост е най-нисък за последните три години. Освен липсата на интерес за работа в инспекцията поради ниските заплати, това се дължи и на промените в Наредбата за провеждане на конкурсите и подбора при мобилност на държавни служители и Закона за държавния служител, което не позволи да се обявят конкурси в последните 3 месеца от 2019 г.

Разпределението на щатните длъжности по категории персонал са посочени в таблицата:

Категория	Към 31.12.2017 г.		Към 31.12.2018 г.		Към 31.12.2019 г.	
	бр.	%	бр.	%	бр.	%
ЩАТ	62		62		62	
ЗАЕТИ	58	93,55	56	90,32	53	85,48

Категория	Към 31.12.2017 г.		Към 31.12.2018 г.		Към 31.12.2019 г.	
	бр.	%	бр.	%	бр.	%
Служители по служебно правоотношение						
По щат	**47**	**75,8**	**48**	**77,42**	**49**	**79,03**
Висш медицински персонал	22	46,81	22	45,83	22	44,90
- магистри	6	12,76	6	12,76	6	12,24
- професионален бакалавър	16	34,04	16	33,33	16	32,65
Висш немедицински персонал	25	53,19	26	54,17	27	55,10
Заети	**44**	**93,62**	**43**	**89,58**	**41**	**83,67**
Висш медицински персонал	20	45,45	20	46,51	16	39,02
- магистри	5	11,63	5	11,63	6	14,63
- професионален бакалавър	15	34,88	15	34,88	10	24,39
Висш немедицински персонал	24	54,54	23	53,49	25	60,98
Служители по трудово правоотношение	15	24,2	**14**	**22,58**	**13**	**20,97**
От тях заети	14	93,33	**13**	**92,86**	**12**	**92,31**
- висше мед. образование	1	7,14	1	7,14	1	8,33
- гл. специалисти	8	57,14	7	50,00	6	50
- изпълнители	5	35,71	5	35,72	5	41,67

През 2019 год. всички звена са работили при перманентен дефицит на специализирани кадри. Очертава се тенденция за качествена промяна в структурата на специалистите магистри, работещи в инспекцията – прогресивно намаление на магистрите по медицина за сметка на магистри с други специалности – еколози, биолози и др., които работят основно в дирекция ОЗ. Предстои развитието на сериозен кадрови недостиг на лекари в дирекция МД. През отчетния период в дирекцията останаха да работят пенсионери, а директорът на звеното предстои да се пенсионира през 2020 година.

Дефицитът и текучеството на кадри през последните години дава негативно отражение на изпълнението на дейностите, а в същото време се увеличава обемът на дейност като цяло.

Изменения в Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация от януари 2019 г. даде възможност за коригиране на диспропорциите в размера на възнагражденията на служители при стриктно съобразяване със заеманата длъжност и оценките за изпълнение. Отпуснатите 12,5% към ФРЗ бяха разпределени на

база годишните оценки и Наредбата за заплатите в ДА, а остатъкът е даван като възнаграждение за постигнати резултати на тримесечия- 1, 2 и 3.

Изплатената средна работна месечна заплата през 2019 г. в инспекцията е 868 лв. с ръст от 16,7% спрямо 2018 г., като **55% от служителите са със заплати до 660 лв.**

Всички служители са подали в срок декларации по чл.35, ал.1 от ЗКОМПИ за имущество и интереси. Направена е проверка от комисия, определена със заповед на директора и не са установени нарушения. Изготвен е регистър на подадените декларациите, който е публикуван на интернет страницата.

Годишна оценка са получили 46 служители. Повишени в ранг са 11 държавни служители. Оценени са само служителите, които имат най-малко 6 действително отработени месеци през годината.

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТТА

Организацията на дейността на инспекцията е насочена към изпълнение на целите и задачите, поставени от държавната здравна политика. Тя е в съответствие с устройствения правилник на РЗИ, ПВТР и всички законови регламенти, имащи отношение. В началото на всяка календарна година, на базата на дадените от МЗ указания за планиране на обема, кратността и тематичността на държавния здравен и противоепидемичен контрол и дейностите по профилактика на болестите и промоция на здравето и на приоритетните регионални здравно-хигиенни проблеми, се изготвя **годишен план с основни цели, задачи и мероприятия, разчетени по тримесечия**.

Планът се подготвя от отделните звена, обсъжда се с директора на дирекция и директора на инспекцията. Готовите планове изграждат годишния план на РЗИ, който се представя и приема на директорски съвет. Всеки от сътрудниците на инспекцията има работен план, като част от индивидуалния план за дейността си. Дейността в РЗИ се планира и отчита ежеседмично, чрез изготвяне на седмични планове и отчети по отдели. Същите се представят на седмично съвещание при директора на инспекцията, на което се съгласува и график за транспорта, взаимоотношения между структурните звена и решаване и обсъждане на проблеми. След приключване на всяко тримесечие се **отчита извършената дейност на ниво служител, отдел, дирекция** и се представят под формата на цифров и текстуален тримесечен отчет, които се разглеждат и обсъждат на съвещания в отделите и на Директорски съвет. Годишен текстуален, аналитичен отчет за изпълнението на целите и задачите изготвя директорът на РЗИ и го представя в МЗ.

Контролът върху дейността на служителите се осъществява текущо /интегриран в ежедневните дейности и се извършва перманентно в реално време и при необходимост се реагира своевременно/ и чрез планови и внезапни проверки. Ръководителите на структурните звена носят пряка отговорност за изпълнението на дейностите и задачите на управляваните от тях структури и упражняват ежедневен контрол върху качеството на документацията и издадените документи, на ежеседмичните отчети чрез сравнителен анализ на изпълнението спрямо планираното

за седмицата. Заключителният контрол върху дейността на звената се осъществява от директора на РЗИ ежедневно и с проверки. **Сроковият контрол** се осъществява чрез въведената през годината електронна деловодна система - ежедневно от преките ръководители и главния секретар. За нарушаване на трудовата дисциплина и етично поведение е наложено наказание „Забележка“ на един служител, по предложение на дисциплинарния съвет.

Организацията на административното обслужване и предоставяне на услуги, както и взаимодействието между звената и последователността на извършваните действия в тях, са разписани във „Вътрешните правила за реда и организацията на административното обслужване в РЗИ-Смолян“.

В изпълнение на предписанията от проверката на Инспектората на Министерство на здравеопазването за оценка на корупционния риск са утвърдени 12 и актуализирани 25 правила и процедури, свързани с бюджетния процес, системата за финансово управление и контрол, управлението на човешките ресурси, административното обслужване и др. Разработени са различни механизми за проучване на индикатори за корупция; организирани са обучения за служители от инспекцията по прилагане на ЗПКОНПИ с лектори от Институт за модерна политика – София. На интернет страницата на РЗИ-Смолян е създадена секция „Антикорупция“. Обновени са процедурите по извършване на административни услуги и образците на документи за предоставянето им, описана е вътрешно-организационна система за ротация на служители и обекти.

Редовно се изпълняват отговорностите за **работа при бедствия, аварии и кризи** /БАК/. Актуализирани са: документите, свързани с дейността по ОМП; схемите и списъците с информация за служителите; плановете за действие при тежка зимна обстановка. Проведено е обучение на служителите на тема „Правила за поведение и действие при бедствени ситуации“. Изградено е и секретно деловодство за съхранение на класифицирана информация на организационната единица.

Директорският съвет функционира като съвещателен орган към директора и дейността му се осъществява по утвърдени правила. Проведени са 7 заседания при 5 планирани, за които са изготвени протоколи. Обсъдени са изпълнението на препоръките на Инспектората на МЗ по антикорупционната дейност и на експертите на МЗ от одита на официалния контрол на бутилираните води; обмисляната нова организация на работа на лабораториите в системата на РЗИ, отчетената дейност и трудности в работата.

Комитетът по условия на труд в РЗИ заседава всяко тримесечие, като анализира проблеми, свързани с безопасността на работата, и периодично предлага на ръководството мерки за подобряване условията на труд и здравословното състояние на служителите. Организирани са общи профилактични прегледи на всички служители и преглед при офталмолог на служители работещи с видеодисплей, съгласно протокол от заседание на КУТ. Данните от прегледите са предоставени на СТМ и е изготвен анализ. Осигурено е закупуване и предоставяне на работно облекло, допълнителни лични предпазни средства, очила за работа с видеодисплеи съгласно заповеди.

Работа в екип, зачитане интересите на служителите, принципност, справедливост и прозрачност, утвърдени в организационните правила, са базата, на която работи ръководството на РЗИ-Смолян.

Прилагат се различни форми за **мотивация и удовлетвореност на служителите**, като се реализират **инициативи,** свързани с отбелязване на лични и общи празници, осигуряване на добри условия за работа, квалификация, социални придобивки, участия в европейски проекти и т.н. Наши служители взеха участие в поредната работна среща по повод 15-ти март, празника на санитарния инспектор, в гр. Ст. Загора. Реализирани са традиционните инициативи по повод Св. Ден на здравето – профилактични очни прегледи на 5 годишните деца в детските заведения на областния град /в партньорство с Ротари клуб Смолян,/ ехографски прегледи на млечна жлеза, молебен за здраве на работещите в здравеопазването и панихида за починалите медици.

КВАЛИФИКАЦИЯ НА КАДРИТЕ

През 2019 година са посетени 28 външни специализирани обучения от 33 служители. Обученията са проведени в следните организации и посетени от: НЦОЗА - 1; ИПА - 11; МЗ - 12; НСИ - 2; Съюз на метролозите в България - 2-ма; БАВ - 2-ма; Държавен архив – Смолян - 2-ма; Център за професионално обучение “Кибер Академия”– 1. Двама инспектори повишават образованието си за степен магистър във ФОЗ към МУ Варна.

Усъвършенстване квалификацията на служителите е наложителна за подобряване на дейността и за осигуряване на взаимозаменяемост при необходимост. Обучения се извършват и в отделите чрез колегиуми и семинари. В дирекция МД са проведени 5 колегиума, 10 колегиума са проведени в дирекция ОЗ, 8 колегиума в дирекция НЗБ. Проведени са 4 обучения по дирекции във връзка със защитата на личните данни съобразно спецификата на обработваните лични данни.

Утвърждава се практиката да се канят външни лектори за обучение на място, което обхваща повече служители и икономически е по-изгодно. Пред целият състав на инспекцията д-р Наталия Киселова, преподавател по конституционно право, представи основните моменти на механизма за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси и характерните случаи на конфликт на интереси в държавната администрация. През м. декември се проведе обучение за прилагане на новите моменти по ФУК в публичния сектор с лектор г-жа Пепа Хаджиева, директор на одитна дирекция „Финансови одити“ към НОИ гр. София.

За повишаване на квалификацията са важни и перманентната самоподготовка и обмен на добри практики с колеги от други РЗИ.

ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ

В резултат на системни усилия от наша страна и с подкрепата на МЗ, през 2019 г. осигуреността с компютърна техника и развитието на информационната инфраструктура в инспекцията достигна добро ниво, което е база за ефективно

прилагане на съвременните информационни технологии за повишаване ефективността на работа и осигуряване на защита на дигиталната информация. Доставени и въведени в експлоатация са 16 компютърни конфигурации, 2 МФУ, документен скенер, сървър, непрекъсваем ТЗИ и антивирусна програма с 3 годишен лиценз. След въвеждане на новия сървър се премина към работа в среда на активна директория, позволяваща централизирано администриране и контрол на достъпа. Напълно обновена е техническата среда в РКМЕ.

Данните за наличния хардуер и използвания софтуер са поддържани в актуално състояние в регистрите на информационните ресурси и в централизирания регистър на ДАЕУ. Води се отчет за ремонтите и движението на активите. Осигурена е резервна интернет свързаност чрез втори доставчик.

Основната част от електронната дейност на инспекцията през 2019 г. се осъществява **чрез уеб-базирани информационни системи**: счетоводна отчетност, УЧР и деловодна дейност; медицинска експертиза и медицинска статистика; надзор на заболеваемостта; дейности по здравен контрол; дейности по Националната стратегия за интеграция на ромите и НП „Посещаемо и безопасно училище“; електронна отчетност към НАП, НОИ, НСИ, МФ, АОП, ДАЕУ, достъп до данни на други администрации, сигурно електронно връчване; информационно-справочна система. Подавани са данни в общо *32 уеб базирани приложения* през *49 индивидуални профила*. От тях 21 профила са с идентификация с КЕП. Направена е регистрация в 7 нови платформи.

През 2019 г. РЗИ-Смолян осъществява безхартиен обмен на документи с администрациите, включени в СЕОС - чрез вградена функционалност в деловодна ИС „Евентис“. Инспекцията е активен потребител на електронни услуги: „Служебно свидетелство за съдимост“ на МП, „Приемане на актове, от които произтича публично вземане на външни взискатели“ на НАП. Създадени бяха профили в ИС на МФ „Система за електронно възлагане на обществени поръчки“ (СЕВОП), както и в „Електронни обществени поръчки“ (ЦАИС ЕОП). Предоставен е достъп на упълномощени служители да подават/извличат данни в Среда за междурегистров обмен (RegiX), Платформа за достъп до обществена информация, Портал за работа в държавната администрация (jobs.government.bg).

В срок е попълвана изискуемата информацията в Интегрираната информационна система на държавната администрация (ИИСДА), периодично са актуализирани публичните регистри и база данни, както и интернет страницата на РЗИ. Води се регистър на електронните подписи.

Съгласно изискванията на Закона за електронно управление и Наредбата за минималните изисквания за мрежова и информационна сигурност в РЗИ-Смолян е изготвен план за работа по осигуряване на управление и контрол върху работата на информационните системи. Разработена е политика за управление на мрежовата и информационна сигурност, актуализирана е инструкцията за управлението на инцидентите, свързани с мрежовата и информационната сигурност и вътрешните правила за работа в информационната среда на РЗИ-Смолян. Изготви се инструкция за работа със СЕОС.

В изпълнение на РМС 54/1.2.2019 г. във връзка с чл. 15б от ЗДОИ е определен списъка с набори от данни, които РЗИ Смолян публикува през 2019 г. в Портала за отворени данни на Р България. Същите са публикувани в машинночетим формат и са актуализирани ежемесечно. Във връзка с Директива (ЕС) 2019/1024 от 20 юни 2019 г. е направен преглед и корекция на публичната част на регистрите, целящ спазване на принципа за защита на личните данни. Процедурите за документиране, архивиране и съхраняване на информацията са регламентирани в утвърдените от Директора: Инструкция за движението на документооборота; Вътрешни правила за документооборота на електронни документи и електронна обработка на документи на хартиен носител; Вътрешни правила за работа на учрежденския архив.

Изготвени са и са изпратени в МЗ бюджетни прогнози за 2020-2022 г. в областта на електронното управление и информационните и комуникационните технологии.

Извършени са много превантивни дейности за защита на компютърната мрежа и минимизиране на риска от загуба/компрометиране на информацията съгласно указания на ДАЕУ.

Нормативната база, касаеща електронното управление, е много голяма и често променяща се, няма правна практика за работа с нея. Нарастващият брой електронни платформи, чрез които се осъществяват административни и специализирани дейности, налага необходимостта от строг контрол на достъпа и защита на информацията. Същевременно обучението за работа с новите системи отнема работно време и изисква добри дигитални способности. Всичко това, наред с отчетността по електронното управление (попълване на данни в РИР, ИИСДА и др.), както и необходимостта от честа актуализация на вътрешноведомствени документи, води до нарастваща административна тежест и се превръща в сериозно предизвикателство пред инспекцията. Считаме за необходимо да има обща визия за развитието на електронното правителство в РЗИ на ниво МЗ, с ясно дефинирана крайна цел и централизиране на дейностите по електронизация на административните услуги в 28-те инспекции.

През 2019 г. са актуализирани Вътрешните правила за достъп до обществена информация. Постъпили са **19 броя** заявления от фирми, общински и държавни структури, НПО и граждани, като се запазва тенденцията за около 20 заявления на година (през 2018 г. са 18, през 2017 г. – 21). Заявен е достъп до служебна информация, касаеща отчетността и контролната дейност на инспекцията. Отговорите са предоставени в срок. Няма постъпвали искания от обществения сектор за служебна информация за повторно използване. Изпълнено е задължението за регистрация в модераторската част на Платформата за достъп до обществена информация, в която е постъпило едно заявление.

Продължава **работата по защитата на личните данни** на физическите лица, събирани в РЗИ. За привеждане в съответствие с Регламента за защита на личните данни са разработени Вътрешни правила за защитата на личните данни; Регистъра за дейностите по обработване на ЛД по чл.30 от ОРЗЛД; Процедура за докладване на нарушенията на ЛД. Изготвено е уведомление и се води регистър на нарушенията. Разработена е процедура за управление на исканията на субекта на данни и се води

регистър на исканията. Разработена е процедура за съхраняване и унищожаване на личните данни със съответните протоколи за унищожаване на данни и документи.

Правната помощ в РЗИ – Смолян се осигурява от юрист по договор, който осъществява процесуалното представителство на РЗИ пред органите на съдебната власт и оказва правна помощ при решаване на проблеми, свързани с дейността на РЗИ. Юристът изпълнява и предварителен контрол по законосъобразността на договорите, по които РЗИ е страна и граждански договори.

Наказателната дейност е значително подобрена спрямо предходната година. Издадени са **230 предписания**, от които 176 по ПЕК и 54 по ДЗК; **33 предписания за 48 часово спиране експлоатацията** на обекти и реализацията на стоки и продукти, както и **6 заповеди за спиране.** Съставени са **40 акта за административни нарушения** и **39 наказателни постановления** на обща стойност 19 650 лв. Средната сума на едно наказателно постановление е 504 лв. Доброволно платени са 36 НП на стойност 9 871 лв., в т.ч. събраните от НАП. Доброволно платените НП намаляват значително. Поддържа се регистъра за движение на актовата дейност и след изтичане на сроковете за доброволно плащане незаплатените санкции се предоставят на НАП за принудително събиране. Срещат се затруднения при връчването на актовете, а спазването на чл. 43 от ЗАНН в отделни случаи води до спиране процедурата за издаване на НП. В проекта за изменение на ЗАНН се предвижда връчване на АУАН по електронен път в информационната система за сигурно електронно връчване, конкретизира се понятието „*точен адрес*“ с „*постоянен адрес и адрес за призоваване*“, което ще улесни връчването му.

ПОКАЗАТЕЛИ	**2016 г.**	**2017 г.**	**2018 г.**	**2019 г.**
Брой издадени през периода наказателни постановления (НП)	**57**	**54**	**20**	**39**
Сума в лева на издадените НП по глоби и имуществени санкции	31 960 лв.	18 760 лв.	10 125 лв.	19 650 лв.

През 2019 г. са постъпили общо **99** жалби, от които 18 основателни, 53 неоснователни и 28 пренасочени по компетентност към други ведомства. **По ДЗК са постъпили 66 жалби**, от които 26 са пренасочени по компетентност. От останалите 40 само 8 са основателни. Пет от тях са за наднормен шум от локални източници. Общо **30 са жалбите към дирекция Медицински дейности** – 14 за недоволство от медицинското обслужване /с 6 основателни/ и 16 срещу ТЕЛК /с 2 основателни/.

За всяка жалба е извършена задълбочена проверка за изясняване на всички факти и е изготвян отговор в срок. В случаите на установено нарушение е предприета мярка за административна принуда.

Административното обслужване в РЗИ-Смолян се осъществява съобразно утвърдените Харта на клиента, Вътрешните правила за реда и организацията на административното обслужване, основавайки се на законодателната уредба.

Организирано е на принципите „едно гише" и „комплексно административно обслужване". Извършва се в две административни сгради – на РЗИ-Смолян и в стоматологичната поликлиника – за РКМЕ. Осигурен е непрекъсваем режим на работа с потребителите в рамките на обявеното за звеното работно време от 8.30 до 17.00 часа.

Документооборотът се осъществява чрез автоматизирана електронна система Евентис R07. В нея се обработва всички постъпили документи, като със създадените вътрешни правила за вход и изход, прозрачността в работата на администрацията е гарантирана. Същата създава възможности за:

- Автоматизация и безхартиен обмен на документи с административните структури в Р България;
- Електронно разпределяне на задачите, сроков контрол върху изпълнението им, създаване на електронен архив и възможност за проследяване на документи в преписка;
- Извличане на справки по различни критерии, гъвкавост при търсене на документи и проследяване на процеси.

В деловодната система са регистрирани **13 270** бр. документи. По канала за електронен обмен са изпратени **737** бр. и са получени **527** бр. Автоматичният документооборот и регистрираните с него проблеми се отчитат ежемесечно на ДАЕУ.

Създаването на електронен архив (чрез сканиране) и богатата номенклатура от документи (унифицирана за всички РЗИ), изискваща опит и концентрация, води до повишено натоварване в звеното за административно обслужване. Създадена е оптимална техническа среда за ускоряване на работния процес. Наложени са механизми за защита на достъпа/профилите на потребителите, включително с КЕП.

Условията и редът за извършване на административни услуги, поискани от физически и юридически лица, са регламентирани в 34 бр. административни процедури, публикувани в интернет страницата на инспекцията с възможност за изтегляне на образци и формуляри и подаването им по електронен път. На информационното табло в сградата на РЗИ е поставен ценоразпис на таксите, които се заплащат за предоставените административни услуги и ценоразпис на предлаганите лабораторни изследвания съгласно Тарифата за таксите, които се събират от органите на държавния здравен контрол.

Общият брой административни услуги за 2019 година са **9 588** бр. и просрочени преписки няма. Преработени са процедурите за предоставяните административни услуги, сроковете и таксите се актуализират своевременно при настъпили промени в тях. Ясно са разграничени административните звена на „фронт" и „бек" офис с цел пресичане на прекия контакт между искащия услугата и изпълнителя. Указан е ясно

начина, по който клиентът може да процедира при неудовлетвореност от дадена административна услуга или при предложения за подобряване на обслужването.

От предоставените услуги с най-голям относителния дял са лабораторните анализи – 38,77%, молбите за освидетелстване – 29,4% и регистрацията и заверката на ЛЗК- 15,4%.

Създадена е възможност за подаване на заявление за комплексно административно обслужване. Регламентирани са и правилата за достъп и работа с регистрите в Средата за междурегистров обмен и получаването по електронен път на удостоверения от основните регистри, с оглед предоставяне на административни услуги на граждани и организации, без да е необходимо заявителят да предоставя информация или доказателствени средства.

Проведеното през 2019 г. анкетно проучване за удовлетвореността на потребителите на нашите административни услуги съдържа въпроси по: качество на предоставяната информация и обслужването; отношение на служителите към клиентите, достъпност и яснота на информацията. Анкетираните в 100 % са дали положителни отговори.

Бюджет и финансово управление

Бюджетът на РЗИ-Смолян за 2019 г. възлиза на 1 035486 лв., в т.ч.:

- за заплати, допълнителни възнаграждения и осигуровки- 788 896 лв.
- за издръжка - 189 183 лв.

В края на годината относителният дял на средствата за заплати е 76,38 %, при 73,09 % за 2018 г. Средствата за „Персонал“ са завишени със 88 700 лв. и осигурени ДМА в размер на 57 407 лв.

Приходите се формират от субсидии от републиканския бюджет; такси за извършени услуги на физически и юридически лица; административни глоби и санкции

по наказателни постановления; приходи от наеми. **Реализирани са приходи** в размер на 66 162 лв., което е 66,16% от планирания годишен размер. За поредна година е невъзможно да се изпълни плана за приходите, тъй като при определянето им не се отчитат настъпили промени в нормативната уредба. Запазва се структурата на приходите. Най-голям е относителния дял на приходи от такси - 94%. Увеличение има при лабораториите и е резултат от сключен договор с ВиК-Смолян.

Финансово годината приключи без неразплатени задължения. **Разходите през 2019 г.** са осъществени при спазване на принципа на икономичност, ефективност и целесъобразност, предварителен контрол за законосъобразност и системата на двойния подпис.

Разходите за заплати, допълнителни възнаграждения и осигурителни вноски са в общ размер на **788 896 лв.,** при план **798 245 лв.** или **98,82**% изпълнение от планирания годишен размер. Спрямо 2018 г. те са с 12.63% повече.

Средна годишна работна заплата на 1 лице от персонала

Показатели	**за 2017 г.**	**за 2018 г.**	**за 2019 г.**
Средна годишна брутна заплата в т.ч.	**7 567**	**8 912,** +17,8%	**10 416,** +16,8%
- по трудови правоотношения	**7 231**	**9 953**	**11 300**
- по служебни правоотношения	**7 673**	**8 617**	**10 166**
Издръжка на 1 лице от персонала	**3 081**	**3 099**	**3440**

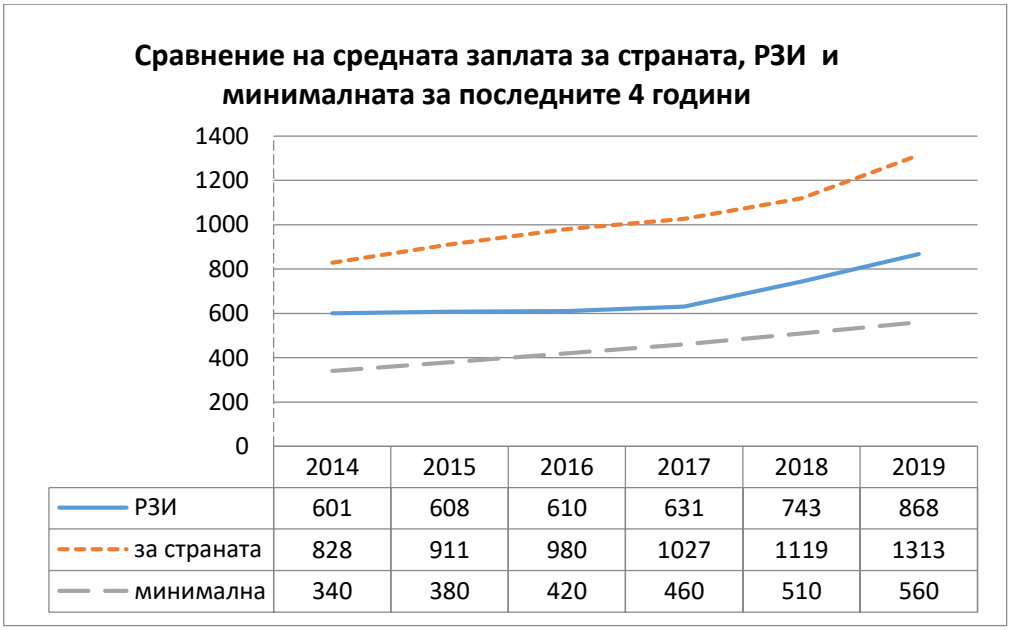

Макар и с ръст, СРЗ на РЗИ-Смолян от 2015 г. насам е по-близо до МРЗ за страната, отколкото до средната за страната, което показва изоставане в размера на работните заплати.

Отчетените разходи за издръжка са в размер на **184 957** лв., при план **181 550** лв. и е **101,88**% от предвидените за 2019 г., т.е. реализиран е преразход на средствата за издръжка в размер на **3 407** лв. в резултат на реализираната икономия от перо персонал.

В структурно отношение с най-голям относителен дял са разходите за външни услуги – **82 262** лв. /44,48%/, следвани от разходите за ел. и топлоенергия, вода и горива **- 57 359** лв. Разходите за външни услуги са по-високи поради изготвен архитектурен план и ККС за преустройство на приземния етаж за целите на РКМЕ, изплатени такси за преакредитация на ЛИ, профилактични прегледи на служителите и закупени очила, подновяване лицензa за право на ползване на АИС Eventis R7 .

Със заповед на Министъра на здравеопазването са отпуснати и трансформирани средства за капиталови разходи в размер на **57 407** лв. След пазарни проучвания са закупени 11 броя компютърни конфигурации, 1 МФУ, 2 документални скенера, мрежови сторидж (устройство за съхранение на данни), изграждане на нова локална мрежа и защитна стена с 3 годишен лиценз на софтуера ѝ.

Получени са значителни придобивки, необходими за изпълнение на дейността. На 100% са усвоени и средствата за дейности по национални профилактични програми.

Финансовото управление и контрол е цялостен процес, интегриран в дейността на РЗИ. Въведена е **Система за финансово управление и контрол (СФУК)**, включваща политики и процедури, адаптирани към дейността на инспекцията и осъществявани от ръководството и всички служители Изготвен е доклад за състоянието на СФУК и е попълнен Въпросник за състоянието на системата през 2019 г., изпратен в срок в МЗ.

СТОПАНСКО ОБСЛУЖВАНЕ

Инспекцията разполага с хубава сграда на три етажа в центъра на града. Строена е специално за ХЕИ през 1963 г. Поддържана е и е в много добро състояние заедно с прилежащите ѝ територии. Удовлетворява нуждите ни към момента. Предвижда се преустройство на приземния етаж за целите на РКМЕ, с което ще се създадат по-добри условия за работа и улеснен достъп на хората с увреждания. Инспекцията има масивна, неизползваема сграда и в гр. Мадан. Поради отпаднала за нас необходимост, края на годината предложихме на МЗ да започне процедура за предоставянето ѝ за ползване на община Мадан. Служителите във филиалите ни в Златоград и Девин използват общински помещения.

Работните стаи са обзаведени и оборудвани с необходимите мебели и техника и създават комфортни условия на труд. Осигурено е локално парно отопление през студените месеци на годината.

Съвместно със СТМ е извършена оценка на риска на работните места и са осигурени лични предпазни средства и работно облекло. През годината бяха проверени от лицензирана фирма съоръженията с повишена опасност. Поддържа се Регистър на трудовите злополуки, съгласно Наредбата за установяване, разследване, регистриране и

отчитане на трудовите злополуки и през 2018 г. няма регистрирани такива. Провеждат се начален и периодични инструктажи на служителите по безопасност при работа.

Извършени са:

- годишни проверки на пожарогасителите /и ежемесечно/, пожарните шлангове и крановете за водно пожарогасене, както и ежегодното обучение на служителите по противопожарна безопасност на тема „Пожарна безопасност в зимния период - причини, реакция и задължителни действия“ и се проигра плана за действие при възникване на пожар.

- метрологична проверка на манометри, клапани на автоклави, подмяна на негодни измервателни уреди. Пожарогасителите са проверени, презаредени и поставени на указаните места.

Редовно са осигурявани материали, консумативи, химикали, транспорт, и не е допуснато възпрепятстване на дейността на специализираната администрация.

Транспортното обслужване е осигурявано от 4 автомобила, които се поддържат в добро техническо състояние. Всеки автомобил има електронно досие, в което се следи разхода на консумативи, горива, масла, смяна на филтри, застраховки, технически прегледи и ремонти. От тази година колите са снабдени с GPS системи. Всички автомобили са преминали годишен технически преглед, направени са необходимите застраховки, закупени са винетни стикери.

Движението на автомобилите се извършва съгласно утвърден месечен график, като се постигна оптимизиране на натовареността с цел икономия на горива. Автопаркът се поддържа в добро състояние, въпреки лошите пътища в областта и много пътувания.

При извършените ни през годината три външни проверки: Комплексна проверка от РС “ПБЗН“ – Смолян за състоянието на пожарната безопасност на сградата; от дирекция „Инспекцията по труда“ – Смолян относно спазване Кодекса на труда и Закона за здравословни и безопасни условия на труд; от ТП на НОИ-Смолян на основание чл.108, ал.1 от КСО по разходите на държавното обществено осигуряване, са предписани мерки за отстраняване на пропуски, които са изпълнени.

С общите усилия на целия колектив и сериозната работа на ръководството на РЗИ са изпълнени заложените в годишния план задачи. Не са допуснати груби нарушения на трудовата дисциплина, както и непрофесионално свършена работа. Постигнатото е показано на таблицата за общите показатели на дейността:

Показател \ Година	2019 г.	
	план	изпълнение
1. Общ брой проверки	4 406	4692
2. Среден брой проверки на 1 щатна длъжност	71	76
3. Средна кратност на проверките в 1 обект	1.7	1.91
4. Наложени глоби – средно на 1 щатна длъжност	200	316.94
5. Собствени приходи на 1 щатна длъжност	900	1067.13
6. Имунизационен обхват	96%	97.25
7. % лекари със специалност	75%	83%

Отчита се преизпълнение по всички показатели. За поредна година много добър показател е имунизационният обхват - над 97%, в резултат на осигуряването на всички ваксини и отговорната работа на ОПЛ-и. През годината не са регистрирани хранителни взривове, общата заразна заболяемост се задържа ниска. Няма динамика при паразитните болести, с традиционно ниска честота.

НАДЗОР НА ЗАРАЗНИТЕ БОЛЕСТИ

Дирекция „Надзор на заразните болести“ се състои от два отдела – „Противоепидемичен контрол“ и „Медицински изследвания“ с по шест служители. Трайно незаети са длъжности: началник на отдел МИ и инспектор в ПЕК. За първата длъжност лекар не се е кандидатирал от години. За инспектор се яви 1 кандидат при две обявени места на проведените конкурси през годината. Служителите в дирекцията са опитни, с дълъг стаж. Има и двама млади, които навлизат добре в работата. Под умелото ръководство на директора на дирекцията, въпреки кадровия дефицит, са изпълнени планираните дейности за годината и основната цел - **високоефективен надзор на заразните болести за недопускане и ограничаване на разпространението им на територията на област Смолян.**

Подлежащите на противоепидемичен контрол обекти към 31.12.2019 г., са 586 при 582 за 2018 година. Извършени са общо 1087 проверки /текущи, тематични и по писма на МЗ/ на подконтролните обекти, при планирани 1076. Успоредно са проверявани и по **ЗИД на ЗЗ за забраната на тютюнопушенето в закрити обществени места в лечебни и детски заведения**, при които не са констатирани нарушения. 22,52% от проверените обекти са обхванати с лабораторен контрол. Предимно проби от инструментариум, специална медицинска апаратура и ръце на медицинския персонал. Целенасочено е обръщано повече внимание на специалната медицинска апаратура и инструментариум, ръце на медицинския персонал - важен фактор за възникване на ВБИ. 1,47 % от пробите са с отклонения, за сметка на повърхности и предмети за обслужване на болния. Издадено е предписание за отстраняване на неблагополучията и проведено обучение на персонала за спазване на

дезинфекционния режим в обекта. Повторно взетите проби са без отклонения. Общият брой издадени предписания са 176, съставени са 13 акта за административно нарушения с 11 постановления за глоби.

Извършени са всички указани в началото на годината и по писма на МЗ тематични проверки. За резултатите са изпратени доклади. През годината са извършени и немалко дейности по изпълнение на задачи, произтичащи **от национални програми по профилактиката, контрола и надзора на заразните болести.** Реализирани са плануваните систематични и тематични проверки и лабораторен контрол в обектите. Извършени са своевременно допълнителни дейности и проверки по писма на МЗ, основно свързани с имунопрофилактиката и национални програми.

Успоредно с контролната дейност е оказвана консултативна и методична помощ на лечебните, детските и учебно-възпитателните заведения по актуални проблеми и текущи задачи по имунопрофилактика, ВБИ, противоепидемичния режим в лечебните заведения, ДДД дейности, организационно-методична помощ по проблемите на местните и внасяни паразитози.

Извършени са немалко дейности по изпълнение на задачи, произтичащи **от национални профилактични програми:**

1. **Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и СПИ**

Оказана е методична помощ на ЛЗ и обучения на медиците по превенция на кръвнопреносими болести вкл. ХИВ, хепатит Б и С. Разпространени са информационни материали за клиниката, ранното откриване и лечение на хепатити,ХИВ и СПИ. Редовно са изготвяни справки за усвояване и заявки на диагностикумите за ХИВ/СПИН и СПИ до МЗ. Проведен е успешен външен контрол по диагностика на ХИВ, хепатит Б и С и сифилис на лабораториите в отдел МИ.

2. **Национална програма за превенция и контрол на туберкулозата в Република България”**

Всяко тримесечие са провеждани срещи с DOTS мениджъра за областта и завеждащия на Кабинета за лечение и диспансеризация на болни и контактни на туберкулоза към МБАЛ Смолян и се анализират епидемиологичните данни за туберкулоза в областта, изготвяни са аналитични доклади за извършените дейности и регистрираните случаи, проведен е скрининг в домовете за лица с умствена изостаналост и психични заболявания, хосписите и местата за временно настаняване с обхванати 365 лица. При 28 е открита ЛТБИ и е стартирано лечение.

3. **Национална програма за първична профилактика на рака на маточната шийка**

С цел повишаване информираността на родителите са организирани родителски срещи в училищата в гр. Смолян, предоставени са 427 бр. информативни материали и писма до родителите с описание на заболяването и профилактичния ефект на ваксините. Проведени са срещи с медицинските специалисти от училищата и личните лекари срещи, оказана е методична помощ на ОПЛ във връзка с правилното определяне

на подлежащите на имунизация момичета. Разпространени са плакати в лечебни заведения и обществени сгради.

По данни на ОПЛ и РЗОК обхванати с първи прием ваксина 12 годишни момичета са 14 /3,17%/ и с втори прием – 15, а 13 годишните момичета са 2 /0,42%/ с първи прием и 4 с втори прием. За поредна година имунизационният обхват сред целевите групи е много нисък за разлика от първата година от стартирането на програмата - около 20%. Основна причина за неприемане на ваксината от страна на родителите, считаме че са различните мнения за безопасността и нуждата от нея, получавани вкл. от лекари, както и недоверието в институциите.

ИМУНОПРОФИЛАКТИКА

Дейностите по имунопрофилактиката са сред приоритетните, оценяйки значимостта ѝ за ограничаване на заразните болести.

И през тази година са осигурени необходимите за областта количества ваксини за задължителните имунизации и реимунизации на подлежащите лица. Стриктно са спазвани изискванията на хладилната верига при доставяне на биопродукти в РЗИ и ЛЗ. Инспекцията разполага с много добра хладилни техника и чанти за получаване и съхранение на биопродуктите. Редовно се следи и регистрира температурата на съхранение. Раздаването е ежемесечно. На ОПЛ е оказвана методична помощ за определяне точния брой подлежащи лица и оптимално използване на наличните ваксини предвид срока на годност.

Отчетът за профилактичните имунизации и реимунизации през годината е изготвен на база представените сведения „3” - 23а от личните лекари. Извършени са общо 14 434 - 5 169 имунизации и 9 265 реимунизации. И**мунизационният обхват е 97,27%** /96,57%/2018 г./, **реимунизационният е 70,48%** /76,44%/2018г./. **общият обхват е 78,2 % /** 82,41% за 2018 г./ На лице е спад от по-малкия брой реимунизирани възрастни. Засилва се и тенденцията на деклариран отказ от имунизации на родители повлияни от негативни публикации. За такива случаи са съставени 12 акта за административно нарушение, част от които отпадат необяснимо в съда и носят финансови щети на инспекцията, както и лош пример за други родители.

Обхват при различните ваксини

Имунизации	**Брой подлежащи** / **Брой имунизирани**		**Имунизационен обхват %**		
			2019 г.	**2018 г.**	**2017 г.**
Туберкулоза					
- новородени BCG	439	419	95,44	98,09	98,17
Хепатит В					
-първи прием	439	423	96,36	98,94	98,90

-втори прием	8	8	100,00	99,17	
-трети прием	191	189	98,95	92,15	
Петкомпонентна ваксина ДТКаПиХИБ					
-първи прием	26	26	100,00	98,62	
-втори прием	65	63	96,92	95,01	
-трети прием	111	108	97,30	94,13	
Шесткомпонентна ДТКаХепБПиХИБ					
-първи прием	525	516	98,29	94,88	98,57
-втори прием	554	538	97,11	92,55	97,96
-трети прием	498	484	97,19	98,16	98,21
Пневмококова ваксина					
-първи прием	585	572	97,78	99,29	97,51
-втори прием	627	611	97,45	94,76	97,43
-трети прием	598	580	96,99	94,40	99,06
Морбили, Паротит, Рубеола /Треваксина/					
- деца на 13 месеца	615	599	97,40	98,06	97,3
ОБЩО	**5281**	**5136**	**97,25**	**96,57**	**98,1**

През 2019 г. няма съобщени нежелани реакции след ваксинация.

Основни причини за отлагане на имунизации ОПЛ изтъкват:

- Миграцията на територията на страната и извън нея. В пациентските листи на ОПЛ има деца, които са извън страната, но съществуват като подлежащ контингент.
- Неявяване при личния лекар за извършване на имунизация или реимунизация, въпреки многократните напомняния от негова страна.
- Отказ от имунизации на родители, повлияни от негативни публикации в медии.

През годината на областната специализирана комисия за освобождаване от имунизации не са предлагани случаи за отлагане на имунизации по медицински противопоказания за повече от три месеца.

Целеви имунизации и реимунизации са:

1. Имунизация срещу бяс - на 40 лица /31 постекспозиционно, наранени от безстопанствени кучета, предимно със средно тежки ухапвания на горни крайници и на 9 работещи в приют за кучета-профилактично/.

2. Имунизация срещу коремен тиф – на 8 лица с имунизация и 33 с реимунизация, всички от домове за възрастни лица с психични разстройства.

Препоръчителни имунизации и реимунизации, както следва:

1. Имунизация срещу **човешки папиломен вирус**

- ✓ 12 годишни момичета - от общо 441 с първи прием са обхванати 14 и с втори прием 15.
- ✓ 13 годишни момичета - от общо 468 с първи прием са обхванати 2 и с втори прием 4.

2. Имунизация срещу **ротавирусни инфекции**

- ✓ двудозова схема - с първи прием са 161 деца и 149 са получили втори прием.
- ✓ тридозова схема–с първи прием 22 деца, с втори прием 25 и трети прием 17.

3. Имунизация срещу **грип** – общо 1738 лица /203 за 2018г./; от тях от ОПЛ са имунизирани 1596 /132 за 2018г./ по НП за подобряване на ваксинопрофилактиката на сезонния грип и 103 извън програмата. В имунизационния кабинет на РЗИ –39 /71 за 2018г./, хора в различна възраст. Значителен е ръстът на хора с поставена ваксина.

4. Реимунизация срещу **тетанус** при нараняване - 205 лица.

От ваксинопредотвратимите заразни болести са регистрирани по един случай на паротит / дете с непълен имуностатус /и вирусен хепатит Б/ на дете с пълен имунизационен статус /; два случая на остра вяла парализа- пареза на лицев нерв при деца, които са с пълен имунизационен статус.

ЗАРАЗНА ЗАБОЛЯЕМОСТ

През 2019 година, в сравнение с предходната година, в областта се регистрира незначително завишаване на заразната заболеваемост за сметка основно на случаите на варицела, увеличени почти двукратно. Чревните инфекции са на второ място по честота. Няма съобщени и регистрирани епидемични взривове от заразни болести. Своевременно са проучвани, регистрирани и съобщавани заразните и паразитни болести и предприемани необходимите противоепидемични мерки. С оглед информираност на населението по проблемите на заразните болести и паразитозите през цялата година е предоставяна актуална информация на местните медии за епидемичната обстановка в областта.

Регистрирана е по-висока обща заразна **заболяемост - 672,54%ооо, с 709 случая /523,85%ооо за 2018 г., с** 562 случая/, без грип и ОРЗ и паразитози /при 496,23%ооо за 2017 г. с 543 случая/. Дължи се на повечето случаи на варицела.

Хоспитализирани в инфекциозно отделение на МБАЛ Смолян и други лечебни заведения са 298 или 42,03% , като повечето са били в тежко и средно тежко състояние. Извършени са епидемиологични проучвания на 151 заразни огнища.

В структурата на общата инфекциозна заболеваемост, за разлика от предходните пет години**, преобладават въздушно-капковите инфекции,** както следва**:**

- ✓ въздушно-капкови инфекции–63,61% /38,61 % за 2018 г./
- ✓ чревните инфекции – 33,85% /53,91% за 2018 г./
- ✓ вирусните хепатити – 1,69% /6,04% за 2018 г./
- ✓ невроинфекции – 0,42% /0,71% за 2018 г./
- ✓ трансмисивните инфекции - 0,14% /0,53% за 2018г./ и ХИВ – 0,14% с /0,17%/ , с най- нисък относителен дял.

Структурата по нозологични единици е:

- ✓ варицела - 55,43% / 30,96% за 2018 г./
- ✓ ентероколитите - 24,96% /45,55% за 2018 г./
- ✓ ротавирусен гастроентерит – 6,34% /5,87% за 2018 г./
- ✓ скарлатина – 4,09% /5,69% за 2018 г./
- ✓ туберкулоза – 3,94%, /1,95% за 2018 г./
- ✓ салмонелоза – 2,53% /1,95% за 2018 г./
- ✓ вирусни хепатити – 1,69% /6,04% за 2018 г./

Заболеваемостта от грип и ОРЗ е 3471,71 на 10 хил. /4458,26/18г. и 3801,54 /17 г./ Най-често и тази година е във възрастови групи 0-4 г. и 5-14 г. При достигнати високи стойности на заболяемостта до 253,91 на 10 000, според сентинелния надзор на грип и ОРЗ, / гранични 226,72 на 10 хил./ и повишения % на отсъстващи ученици, с цел ограничаване на разпространението на инфекциите, след заседание на Регионалният щаб за борба с грип, **от 18.01.2019 г. е обявена грипна епидемия на територията на област Смолян.** Предприети са противоепидемични мерки в лечебните и детски заведения. След рязкото снижение на заболяемостта до 121,60 на 10 хил./средно ниво за областта според метода на сентинелния надзор/, грипната епидемия е отменена на 05.02.2019 г. За доказване етиологията на респираторните вирусни инфекции са взети и изпратени в референтна лаборатория 10 носогърлени секрети от пациенти с грипоподобни оплаквания на сентинелните лечебни заведения за извънболнична помощ. При 4 е доказано наличие на РНК на грипен вирус тип А/H1N1/ и при 3 – тип А / H3N2/. При хоспитализирани пациенти с грип и усложнения са взети 55 носогърлени секрети. От тях 19 са положителни на А/H1N1/, 17 - на А/H2N3/ и 19 са недоказани. Съобщени са два случая на починали вследствие на усложнения от грип, по 1 от двата щама.

Динамиката в епидемичната обстановка по отношение на грип и ОРЗ своевременно е съобщавана с писма на МЗ, РЗОК, РУО, лечебни заведения, областна и общински администрации. Изготвяна е и публикувана на интернет страницата на РЗИ и местните медии актуална информация за осведомяване на населението.

През последните пет години в областта не се наблюдава съществена динамика на **заболеваемостта от туберкулоза**. През 2019 г. е повишена. **26,56%ооо**/10,25/18 г.и 21,93/17г./ - 28 случая. Трима са с туберкулоза с бацилоотделяне. Заболелите са във различни възрастови групи и от различни общини - Смолян, Мадан, Баните, Чепеларе, Девин и Рудозем. Контактните са 369, на 365 лица е проведен кожен тест на Манту. Открити са 41 лица с латентна туберкулоза и са обхванати с химиопрофилактика. **Заболеваемостта от чревни инфекции** се запазва в приблизително близки стойности.

През 2019 г. е леко занижена - 227,65 %ооо заболеваемост срещу 282,43%ооо за 2018 г. Случаите се регистрират целогодишно.

Няма регистрирани полово-предавани инфекции. Има новооткрит и регистриран случай на 1 пациент с ХИВ.

Заболеваемостта от паразитози в областта традиционно е ниска, вкл. и от **ехинококоза,** която в последните 10 години е под средната за страната. За 2019 г. са регистрирани 3 случая, два от които рецидиви. З**аболяемостта е 0.95 %ооо**, /0,93/18 г. и 3,66/17 г./. Допуска се и пропуски в регистрацията на случаите, защото лечебните заведения в областта не работят по клинична пътека за лечение на ехинококоза.

От другите паразитози обичайно има единични случаи. Същото се установява и при обследванията на децата в детските заведения за ентеробиоза и жиардиаза.

Няма регистрирани случаи на трихинелоза и изследвани за внесена малария.

ВЪТРЕБОЛНИЧНИ ИНФЕКЦИИ

Във всички лечебни заведения в областта са създадени комисии по ВБИ съгласно Закона за лечебните заведения и Наредба № 3 / 08.03.2013 г. за утвърждаване на медицински стандарт по превенция и контрол на вътреболничните инфекции. Всяко лечебно заведение разполага с годишна програма за профилактика и контрол на ВБИ и програма за ограничаване на АМР.

Регистрирани са 207 болни с ВБИ /185/18г., 164/17г./ при 37 379 хоспитализирани болни /35 389/18г./. **Заболеваемостта е 5,53%о** /5,22 /18г. и 4,89%оо /17 г./Задържа се приблизително на едно ниво.

В общинските болници, ЦПЗ и СБР за поредна година не са регистрирани случаи на вътреболнични инфекции. В тях са преминали и по-малък брой пациенти, нямат интензивни отделения и тежко болни, а и по-кратък е престоят на пациентите в лечебното заведение. Основно са регистрирани в МБАЛ Смолян поради по-голямата леглова база, наличието на повече специализирани отделения, отделение за интензивно лечение и повече преминали пациенти. 13,95%о са с ВБИ, /13,08-18 г. и 11 /17г./. По-голям процент от регистрираните нозокомиални инфекции са микробиологично доказани. Най-много са случаите в ОАИЛ /56,5%/ и ХО /31,4% при 18% за 18г./. По нозологични единици водещи са инфекциите на хирургичното място, следвани от инфекции на долни дихателни пътища. В етиологичната структура водят- род Псевдомонас, Ацинетобактер и Ешерихия коли. Относителният дял на лекуваните с антибиотици пациенти изписани от лечебните заведения за болнична помощ в областта е 27,64% /26,56%/18г. и 29,06%/17 г./

Поддържа се недостатъчно ниво на регистрация на ВБИ, особено в общинските болници, в които за поредна година няма регистрирани инфекции. През 2018 година не се наблюдава съществена динамика в регистрираните инфекции, свързани с медицинското обслужване в лечебните заведения за болнична помощ и в тяхната нозологична и етиологична структура.

В **отдел "Медицински изследвания"** се извършват клинични микробиологични, паразитологични и серологични изследвания. По щат отделът се състои от началник на отдел, 4–ма мл. експерти и един хигиенист. Трима от експертите са дългогодишни и опитни специа-листи и се справят много добре. Към 31.12.2018 г. остава трайно вакантна длъжността на началника на отдела. На граждански договор в отдела работи специалист-паразитолог.

Изследвани са общо 11 593 проби, при 11 888 предходната година. Динамиката на пробите се обуславя предимно от потребностите на отдел ПЕК, съобразно епидемиологичната обстановка и работата по националните профилактични програми: Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции и Национална програма за профилактика и контрол на векторно-предавани трансмисивни инфекции при хората в Република България."

Извършени са с профилактична, епидемиологична и диагностична цел микробиологични и вирусологични изследвания общо на 2790 бр. проби, при 2452 бр. за 2018 г. Основен дял се пада на пробите по профилактични и епидемиологични показания - 2600 бр. С диагностична цел са извършени 130 бр. изследвания, при 89 бр. за 2018 г. Броят им е малък предвид, че не се работи с РЗОК.

Паразитологични анализи са извършени на 8803 броя проби, с 8884 броя анализи. Морфологичните са 8881, а имунологичните – 3 бр. Изследваните 5594 лица са предимно по профилактични показания – 98.07%.

Пробите се изработват качествено и своевременно. Лабораторни-те журнали и документацията се водят коректно. При извършения вътрешен контрол на дейността на мл. експерти не са констатирани пропуски.

През годината отделът взе успешно участие в първия модул за външна оценка на качеството по паразитология и диагностиката на СПИН, хепатит В, хепатит С и сифилис.

МЕДИЦИНСКИ ДЕЙНОСТИ

Основните цели в дейността на **Дирекция „Медицински дейности"** през 2019 година са повишаване на качеството и гарантиране достъпността до медицинска помощ за населението от област Смолян и защита правата на пациентите, чрез постоянен контрол и мониторинг върху дейността на лечебните заведения за спазване на утвърдените от Министъра на здравеопазването медицински стандарти и на изискванията на здравното законодателство.

Дирекция „Медицински дейности" има 11 щатни длъжности, от които 1 незаета. През годината е работено с дефицит на служители поради дългосрочни отсъствия на един инспектор и на директора на дирекцията. Назначени са двама нови: един главен инспектор - лекар по дентална медицина и един младши експерт в РКМЕ. Отговорно и под напрежение се работи в дирекцията поради многото искани справки и

допълнителни задачи от МЗ, големия брой жалби на граждани, обучение на новопостъпилите специалисти и промени в нормативната уредба. В резултат са изпълнени всички планирани и допълнителни задачи.

Медицинското обслужване в областта запазва облика си и през 2019 г. На територията на областта подлежат на контрол от РЗИ:

№	Лечебни заведения	Брой обекти към 01.01.2017 г.	Брой обекти към 01.01.2018 г.	Брой обекти към 31.12.2019 г
1.	Лечебни заведения за болнична помощ	8	8	8
2.	Лечебни заведения за първична медицинска помощ	75	74	69
3.	Лечебни заведения за първична дентална помощ	132	132	126
4.	Лечебни заведения за специализирана медицинска помощ, в т.ч. МЦ, МДЦ, ДКЦ	96	87	66
5.	Медико-диагностични лаборатории	8	8	7
6.	Медико-технически лаборатории	21	22	20
7.	Хосписи	1	1	1
8.	Регистрирани лица, упражняващи неконвенционални методи за благоприятно повлияване на индивидуалното здраве	3	3	4
9.	ЦСМП и филиали	10	10	10
10.	Аптеки	53	53	52
11.	Дрогерии			17
11.	Общинска администрация	10	10	10
12.	Състави на ТЕЛК	1	1	1
	ОБЩО	**418**	**409**	**391**

Броят на обектите е увеличен поради включване на дрогериите.

През 2019 г. са извършени дейности по **13** регистрации /при 5 за 2018 г./ и **17** пререгистрации /15 за 2018 г./ Една от регистрациите е на практика за неконвеционални методи за благоприятно въздействие върху здравето, каквато отдавна не е имало. Няма отказани, както и през предходните години. До 31 март 2019 г. дейностите са извършвани в РЗИ-Смолян, а от 1 април 2019 г. - в Изпълнителна агенция „Медицински надзор“, администратор на процеса. ИАМН не винаги приема като адекватно вписването на ЛЗ в Агенцията по вписванията, което налага те да променят данните в определения 20 дневен срок. Често се налагат и корекции в определените правилници на ЛЗ. Извършените регистрации, пререгистрации и заличавания са предадени срещу подпис на управителите на ЛЗ с изключение на заличаванията при смъртен изход, които са поставени в досиетата на ЛЗ. Няма проблеми в дейността ни с ИАМН. Заличени от регистъра на лечебните заведения са **24** ЛЗ /16 за 2018 г. и 21 за 2017 г./ Повод за заличаване са неосъществявана лечебна дейност повече от 6 месеца или при смъртен изход - служебно заличаване. Издадени са 112 **становища** за недостатъчност

по чл. 81 от ЗЛЗ на лекари, които работят в лечебни заведения за болнична помощ. Няма отказ за издаване на заявено Удостоверение.

Издадено е от МЗ едно Разрешение за лечебна дейност за определяне ниво на компетентност на отделение по Психиатрия, включване на 2 допълнителни дейности и промяна в капитала на дружеството на ЦПЗ-Смолян.

Съгласно чл. 19 ал.5 от Наредба № 49 е проверен обема дейност за периода 01.01-31.12.2018 г, на отделенията по инвазивна кардиология, съдебна медицина и ревматология в отделение по Вътрешни болести. Показателите за обем дейност са изпълнени. Работата на отделението по инвазивна кардиология се отразява много благоприятно на нуждаещите се при коронарен инцидент и улесни достъпа на хората от областта до високоспециализирано и навременно лечение.

Извършени са планувaните 4 комплексни проверки в ЛЗБП – 2 СБР и 2 общински МБАЛ. Проблемите, които съществуват, са от години - трудно обезпечаване на дейностите с персонал – лекари и медицински специалисти в общинските МБАЛ и силно застаряване на лекарите, които основно са в пред- и в пенсионна възраст.

При осъществената контролна дейност на лечебните заведения и в извънболничната медицинска помощ не са констатирани груби нарушения, налагащи уведомяване на ИАМН. Не е открита и нерегламентирана продажба на лекарства в ЛЗИБМП. Броят на ЛЗ притежаващите разрешение за продажба не е голям - 5 ОПЛ. Не са открити съществени пропуски при воденето на медицинската документация; в информацията по отчитане на разходваните публични средства в лечебните и здравни заведения по Наредба №3 за субсидирането им; в дейността на отделението по трансфузионна хематология; в обектите за търговия с лекарствени продукти по ЗЛПХМ и по ЗКНВП; по проект „Патронажна грижа“, по програмата „ Майчино и детско здраве“. При проверките на ЦСМП и деветте филиала, както и на аптеките в областта по ЗЗ и ЗЛПХМ и ЗКНВП не са установени груби нарушения. През годината не е имало поводи за сезиране на ИАМО. Наказателни постановления на ЛЗ не са налагани.

От месец август 2018 г. областната ТЕЛК е приведена и работи по изискванията на променената Наредба за медицинската експертиза, по новата методика за освидетелстване. Съставът е окомплектован с лекари-специалисти от различни медицински специалности. Забавя се единствено медицинската експертиза на лицата с професионален характер на заболяванията, тъй като лекарят по професионални болести може да председателства комисията 2-3 пъти годишно. В края на годината комисията остана без психиатър. След много положени от нас усилия бе открит специалист от гр. Пловдив.

Във връзка с прилагането на новите изисквания е извършен анализ на осъществената повторна експертиза от НЕЛК при обжалвани Експертни Решения на ТЕЛК към МБАЛ „Д-р Братан Шукеров“ АД. Експертните решения на НЕЛК по този повод са взети по документи и не се отчита възстановителен период. По повод резултатите от анализа, увеличения брой обжалвани експертни решения, зачестилите жалби срещу ТЕЛК и прилагането на промените в нормативната уредба са проведени

две работни срещи с председателя на комисията и ръководителя на МБАЛ и са обсъдени пропуски в дейността, вкл. и организационни проблеми. Дадени са насоки за подобрения. Със състава на ТЕЛК са обсъдени допуснати грешки и са препоръчани коригиращи действия за стриктно спазване изискванията на Наредбата и Методиката за освидетелстване. Предоставени са методическите указания на НЕЛК по част 8 от НМЕ, достъпни и на официалната електронна страница на НЕЛК.

Взето е участие в организираните от МЗ работни срещи относно работата на органите на медицинската експертиза и контрол върху дейността на ЛЗБМП.

Медицинската експертиза в областта е обезпечена. Относителният **дял на освидетелстваните лица от ТЕЛК спрямо населението на областта от 2010 г. насам е средно около 2,5%.**

Регионалната картотека на медицинските експертизи /**РКМЕ**/ при РЗИ-Смолян извършва значителна по обем работа. Със стартирането на онлайн Национална система на медицинската експертиза се увеличи двойно компютърната обработка на документите, тъй като едновременно се обработват и по „КМЕД+“, което се налага от необходимостта за справки на данни, които новата система не предоставя. Въпреки това дейността се изпълнява качествено и в срок. Всяко МЕД, което бива обработено, архивирано и надлежно съхранено по ЕГН е с изготвен опис.

На медицинската комисия на ТП на НОИ-Смолян са предоставени 1756 медицински експертни досиета /2064 - 2018 г./ по опис и са подредени 1721 техни решения /2048 – 18 г./.

Болничните лечебни заведения продължават да се борят с липсата на специалисти, с покриване изискванията на МС, с лимитите за дейност и натрупаните задължения. Намират се временни решения, които не дават сигурност за работа. Двукратно през годината областната болница изпада в критични ситуации поради липса на педиатри. Проблемът в ДО през м. март бе преодолян със съдействие и на РЗИ, но в края на годината ситуацията се повтаря и с ННО, и все още се търси изход. Най-тежък дефицит има от педиатри, неонатолози, анестезиолози и редица други специалисти**.** Установява се и нефункциониране на структури, за които има разрешение за дейност - напр. в МБАЛ-Девин неработещи са 3 отделения – по гинекология, нервни болести и физикална и рехабилитационна медицина /ФРМ/, поради променени изисквания в националния рамков договор; в Мадан – ФРМ. В почти всички общински болници е налице недостатъчен обем дейност в отделения по педиатрия и хирургия, а в СБР има много голяма натовареност на рехабилитаторите.

Незадоволителна и намаляваща е използваемостта на леглата в болниците на областта - средно 57%, при 65% за 2018 г., поради неоптимизиран брой легла. Висока използваемост има в ЦПЗ-Смолян, в отделението по ортопедия и травматология на МБАЛ- Смолян отделенията по нервни болести в Мадан и Златоград. Същото се отчита и при дейности по пневмология и фтизиатрия в МБАЛ- Смолян и Девин.

Извършено е анкетиране в болнични лечебни заведения във връзка с корупционни практики и удовлетвореност на пациентите, резултатите от което

показват съществуващ неголям риск от корупционно поведение на медицинските специалисти и удовлетворение от оказаните грижи от различните категории персонал в ЛЗБП.

В доболничната медицинска помощ, със струпване на специализираната медицинска помощ в областния град, се нарушава правото за равнопоставен достъп до медицинска помощ на хората от малките и отдалечени населени места. Специфичните географски характеристики и недобрата инфраструктура затрудняват своевременния транспорт не само на пациенти по спешност, а и на самотните възрастни хора.

Осигуреността с лекари в доболничната помощ е съпоставима с тази в страната и е по-добра за лекарите по дентална медицина. Проблемни са някои специалности, като онкология, детска неврология и психиатрия. Особено остра е нуждата от онколог предвид регистрираната висока смъртност в областта от тази патология. Поради ограничения брой онколози в страната до този момент няма кандидат да работи в Смолян, въпреки постоянните ни усилия да привлечем такъв от гр. Пловдив. Проведени са разговори с много специалисти, едва 2 ЛЗ проявиха интерес, но не се стигна до подписване на договори с ЛЗ в областния град. Критично е положението със специалистите по здравни грижи. Направената от нас оценка на дефицита от медицински сестри в областта сочи недостиг от 150 такива към момента, а след пет години ще са нужни 188. Това налага търсене на възможности за осигуряването им.

Актуализирани са военновременните планове на РЗИ, МБАЛ-Смолян и ЦСМП след оказана методична помощ. Дадени са указания на лечебните и здравни заведения относно мерки за подобряване на информационната сигурност, работа при усложнени зимни условия, превенция и действия при пожар, засилен пропускателен режим и защита по време на коледни и новогодишни празници. Извършени са всички дейности по проучване на потенциалните рискове за здравето на населението при бедствия, аварии и инциденти от невоенен характер, потребностите от медицинска помощ, ресурсите на лечебната мрежа и разработени плановете за медицинското осигуряване на населението. Проведени са 3 заседания на Съвета за медицинско осигуряване, едно от които обучение по темата на учебна тренировка „Медицинско осигуряване на населението в област Смолян при осъществен терористичен акт“, която проведохме с участието на ЦСМП, МБАЛ Златоград и МБАЛ Девин. Изводът ни е, че практическа подготовка е необходима и трябва да се провежда перманентно. От анализа ни са изведени конкретни препоръки, споделени с експерти в МЗ, които одобриха направеното.

Упражняван е контрол по дейностите по Национална програма за подобряване на майчиното и детско здраве в МБАЛ–Смолян. Спазват се изискванията за изпълнение и документиране на дейностите. За допуснати пропуски са дадени препоръки за коригиране. В РЗИ е определен регионален координатор по програмата.

Продължи работата по документацията за модернизиране на ФСМП и СО по проекта на МЗ по ОП „Региони в растеж“ и предадени в МЗ.

Общо **30 са жалбите** към дирекция Медицински дейности – 14 за недоволство от медицинското обслужване /с 6 основателни/ и 16 по медицинската експертиза, осъществена от ТЕЛК /с 2 основателни/. При три от жалбите са установени сериозни пропуски в организацията на работа на съответните звена в МБАЛ-Смолян и са дадени препоръки на ръководството за отстраняването им и подобряване нивото на обслужване. В по един случай се касае за неправомерно насочване на пациент , за личностен конфликт между лекар и родител на болно дете и в един случай е забавено изпращането на епикризи до пациента. При проверките по жалби срещу ТЕЛК е установено прекомерно, ненужно изискване на документи и в два случая непостановяване на експертно решение и лошо отношение към пациенти. Препоръчано е стриктно да се спазват правилата по Правилника за Медицинската епикриза и подобряване организацията на работа на комисията

Всички писма на МЗ са изпълнени и е отговорено в срок.

ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ

Дирекция „Обществено здраве“ има два отдела **– Държавен здравен контрол** и **Профилактика на болестите и промоция на здравето.**

Основната цел на отдел ДЗК е организирането и провеждането на ефективен здравен контрол по националното и на ЕС законодателство, на обекти с обществено предназначение, продукти, стоки и дейности със значение за здравето на човека, обектите за производство и търговия на бутилирани натурални минерални, изворни и трапезни води и мониторинг на фактори на жизнената среда на територията на Смолянска област. Целите, заложени в годишния план, са постигнати, въпреки обновения състав на отдела, в резултат на доброто сработване на служителите и ръководство на началника на отдел ДЗК. Принос има и добрата съвместна работа с ОД на МВР, общините, НПО в региона. Ползвана е и помощта на експерти на дирекция ОЗ, на МЗ.

През годината е отбелязано завишаване на обема работа по здравно – техническата експертиза. Проведени са 12 заседания /13 за 18 г./ на ЕС при РЗИ с разгледани 107 бр. документи (97 /18 г.).

Участвано е в: 25 държавни приемателни комисии**, п**о време на строеж са извършени 13 бр. проверки в 26 заседания на ЕС в Общинските експертни съвети по устройство на територията в градовете – Смолян, Златоград, Девин и Чепеларе, с разглеждане на 166 бр. документации, от които 124 – инвестиционни предложения и 42 – ПУП; в 10 заседания на Експертните съвети в Областна дирекция „Земеделие” с разгледани 98 бр. документации. Работата се извършва от дългогодишен, опитен служител и млад, новопостъпил. Не съобщават за срещнати трудности.

През 2019 г. активно продължи работата по подготовка на проектната документация към проект за изграждане и реконструкция на ЦСМП и ФСМП за област Смолян по оперативна програма „Региони в растеж“ – приоритетна ос „Регионална здравна инфраструктура“.

Обектите с обществено предназначение подлежащи на здравен контрол намаляват броя си. В края на годината са **1865 броя** при 1990 за 2018 г. От тях: 1781 са обекти с обществено предназначение и 84 са учебно-възпитателни заведения.

Предприятията за производство на бутилирани натурални минерални, изворни и трапезни води са 8 броя и през 2019 г.

Общият брой извършени проверки е 3364 и надхвърля планираните 3202. Разликата между планираните и изпълнените проверки е резултат от новорегистрирани и заличени обекти през годината, при което се променя и броя на проверките по категории обекти.

Проблемни обекти за ДЗК са гробищата, поради недостатъчно отговорно отношение на някои кметове на населени места. Провеждани са разговори с тях, при които се изтъкват причини от финансов характер, но в много случаи се касае и до организация. Продължаваме настоятелно да следим предприемането на действия.

Проблемни през годината се оказаха и две автомивки, поради създаване на висок шум в жилища.

Във връзка с писмо на МЗ изх. № 16-00-13/06.02.2019 г. бизнес операторите на 4 предприятия за бутилиране на натурални минерални, изворни и трапезни води са предприели незабавни мерки за отстраняване на несъответствие с разпоредбите на *чл. 24, т. 2 на Регламент (ЕС) № 1169/2011 за предоставянето на информация за храните на потребителите*, относно изписването на годината в срока на минимална трайност и към 01.03.2019 г. всички обозначават срока на минимална трайност съгласно нормативните изисквания. В началото на годината предприятията изготвят и съгласуват с инспекцията мониторингови програми за проследяване качеството на суровата вода, използвана за бутилиране. При проверките в търговската мрежа не са констатирани нарушения. Добри са резултатите от анализа по физикохимични и микробиологични показатели на пробонабраните бутилирани води, както и на проби по 2 жалби.

Във връзка с писмо на МЗ изх. №04-09-36/17.05.2019 г. е разработена съвместна мониторингова програма от „Девин“ ЕАД и РЗИ-Смолян с подробен график за пробонабиране на вода при водоизточник – сондаж № 5, от находище на минерална вода Девин и бутилирана натурална минерална вода - по микробиологични, физикохимични и радиологични показатели. В началото на 2020 г. МЗ е информирано за резултатите от мониторинга.

Регистрирани са **68 обекта за съхранение и търговия с козметични продукти.** Произведените и пуснатите на пазара козметични продукти са с изготвени доклади за безопасност и преминали оценки за безопасност от квалифицирани лица, при спазване изискванията за качество, в съответствие с добрата производствена практика (GMP) и представят сертификати по EN ISO 22716. Не са постъпвали сигнали за нежелани ефекти. Козметичните продукти са нотифицирани в CPNP - Портал за нотифициране на козметични продукти на Европейската комисия. Резултатите от извършените

лабораторни анализи по *микробиологични и химични показатели* и за *тежки метали*, са добри.

Не са констатирани нарушения при двете тематични проверки по указание на МЗ, относно:

1. козметични продукти за почистване на кожата с вторична претенция за антибактериално действие, за установяване на съответствието им с изискванията на Регламент (ЕО) № 1223/2009 г.;
2. козметични продукти, предназначени за деца (35 проверки в търговска мрежа).

Съгласно писмо изх. № 16-00-73/13.09.2019 г. на МЗ за проверки на производителите, дистрибуторите и вносителите на козметични продукти за квалификацията на оценителите на докладите за безопасност и регистрацията на козметичните продукти в CPNP - Портал за нотифициране на козметични продукти на Европейската комисия се извършиха проверки на производителите, при които се констатираха съответствия с нормативните изисквания. През 2020 г. предстои проверка и на дистрибуторите и вносителите..

Инспекторите, ангажирани с контрола на козметични продукти, участваха в практическо обучение за работа с Портала за нотифициране на козметични продукти на Европейската комисия – CPNP, което определят като много ползотворно.

Извършени са 100 проверки за пуснати на пазара **химични вещества и смеси.** Осъществен е контрол по отношение спазване изискванията за класифициране, опаковане и етикетиране и за наличие на разрешения, издадени от МЗ.

При проверка по сигнал от РЗИ-Шумен за несъответствие в ИЛБ, опаковането и етикетирането на детергенти, пуснати на пазара от вносител, чиято фирма е със седалище и адрес на управление на територията на област Смолян, е издадено предписание за отстраняване на нарушенията и е предприета доброволна мярка от страна на икономическия оператор.

По указание на МЗ са извършени две тематични проверки:

1. *Установяване на пуснатите на пазара биоциди от продуктов тип 18 и 19, относно спазване изскванията на Закона за защита от вредното въздействие на ХВС и Регламент (ЕС) № 528/2012*. Установени са несъответствия във вида на пуснатия на пазара биоцид с издадено разрешение от МЗ, в етикетирането на биоцид и липса на разрешение за пускане на пазара. За допуснатите нарушения своевременно е уведомено МЗ и компетентното РЗИ. Икономическият оператор е предприел доброволна мярка за отстраняване.
2. *За спазване на забраната и ограниченията, съгласно т. 69 в приложение XVII от Регламент REACH Регламент ЕС 2018/589, според която се забранява пускането на пазара за масовия потребител след 9 май 2019 г. на течности за чистачки или за размразяване на предни стъкла, в състава на които има метанол в концентрация равна на 0,6 тегловни процента или по-голяма.* При извършените проверки се констатира нарушение в течност за чистачки със съдържание на метилов алкохол 60-80 %. Издадена е заповед за спиране

пускането на пазара на продукта. Същият е нотифициран в ICSMS портала. Всички проверени продукти от тематичната проверка са отразени в ICSMS портала.

През 2019 г. инспекторите, пряко ангажирани с контрола на химични вещества и смеси участваха в обучение на тема: Опасни вещества на работното място - връзка между законодателството по безопасност и здраве при работа и специфичното законодателство в областта на химичните вещества и смеси. Нормативни изисквания за ограничаване експозицията на работещите от химичните агенти, канцерогени и мутагени.

Обученията, задълбочената предварителна подготовка и натрупаният професионален опит правят все по-резултатен здравния контрол върху козметичните продукти, химичните вещества и смеси, докато при контрола на дрехи за втора употреба инспекторите имат затруднения поради недобрата наредба, която възпрепятства доказването на установени нарушения и предприемане на наказателни мерки.

Контролът по спазване забраната за тютюнопушене в закрити обществени места и продажбата на алкохол на лица под 18 години в обектите с обществено предназначение се извършва в хода на текущите инспекции, а в обектите за обществено хранене - по график. Ежемесечно се подава информация на МЗ. Контролът по спазване забраната за тютюнопушене е най-трудния и конфликтен в работата на здравните инспектори. Обекти, в които многократно са съставяни актове, продължават да не спазват забраната. Наличието на по-строги нормативни лостове, като заповеди за спиране на експлоатацията на обектите, биха подпомогнали ефективността на контрола. Голям проблем е и невъзможността за връчване на актовете на фирмите. Предоставените адреси на фирмите в търговския регистър са фиктивни. Съставените актове на юридическите лица не могат да бъдат връчени и да влезнат в сила.

Трудности има и при контрола на забраната за продажба на алкохол на лица под 18 години, поради сложността в доказване на нарушението.

По отношение на поддържане чистотата на населените места се установява добра организация на сметосъбиране и сметоизвозване, измиване на улиците след земния сезон, свързан с опесъчаването.

На територията на област Смолян са регистрирани **5 Служби по трудова медицина**. Изготвените обобщени анализи на здравното състояние на работещите към фирми и организации се предоставят в срок в РЗИ-Смолян. Извършени са планирани проверки.

ФАКТОРИ НА ЖИЗНЕНАТА СРЕДА

Осъществени са пробонабирания от зони на водоснабдяване, местни и минерални водоизточници, в съответствие мониторинговите програми, разработени по указанията за дейността на РЗИ за 2019 г. от МЗ и действащото законодателство.

Попълнени са резултатите на изследваните показатели от контролния мониторинг на водата, предназначена за питейно – битови цели за 2018 г. в интернет базираната информационна система за качеството на питейната вода, в определените от МЗ срокове.

Два пъти месечно се изготвя информация за извършения контрол върху качеството на питейната вода и се публикува на сайта на РЗИ-Смолян. Ежемесечно се изпраща справка до МЗ.

ВиК дружеството на всеки две седмици ни информира за въведен режим на водоснабдяване по зони и населени места. В повечето случаи режимът е в резултат на намален дебит на водоизточниците и е краткотраен (за няколко дни). При случаите на въведен режим на водоснабдяване не е установено влошаване в качеството на питейната вода.

Водоснабдителните зони на територията на област Смолян са **145**, като 87 се стопанисват от „ВиК“ ЕООД, 30 от Общинските администрации и 28 от други ведомства. **Процентът на стандартност на изследваните проби питейни води по химични показатели е – 99,6 %, а по микробиологични показатели е – 94,49 %**.

Няма установени трайни отклонения в качеството на питейната вода При констатиране на отклонения са предприемани незабавни мерки - 14 броя предписания, за профилактика на водоснабдителните съоръжения и обеззаразяване на питейната вода с цел осигуряване на безопасна и чиста питейна вода. Пет от предписанията са на кметове на населените места, а 9 са на техническите ръководители на експлоатационните райони към ВиК дружеството. Своевременно се уведомява населението за извършване на профилактика на съоръженията и използване на водата само за битови нужди до излизане на стандартни повторни проби. „ВиК“ ЕООД отбелязва на интернет страницата си тази информация.

Контролът на общинските и ведомствени водоснабдявания е много затруднен, поради липсата на квалифицирани кадри, които да стопанисват водоснабдителните обекти и да извършват обеззаразяване на питейната вода.

Пробите от местни водоизточници и минерални води при водоизточника за бутилиране, от чешми за обществено ползване и готова продукция от бутилирани води са без отклонения по микробиологични, физикохимични показатели и бромати.

В една четврт от пробите на води от плувни басейни са с отклонения по показатели *амониеви йони, нитрити, колиформи, остатъчна хлор и pH*. Издадени са предписания за спиране експлоатацията на обекти за 48 часа, 3 от които са преминали в заповеди за спиране, впоследствие – отменени.

<u>Контрол върху качеството на повърхностните води, предназначени за питейно – битово водоснабдяване</u>

Извършено е пробонабиране на **11 броя** повърхностни води за *микробиологичен анализ* от пунктове, определени по мониторинговите програми на БД ИБР – Пловдив и

БД ЗБР – Благоевград. Предвид на получените резултати, РЗИ даде предложение за категоризиране на повърхностните води, съгласно Наредба № 12 (Обн. ДВ. бр. 63/2002 г.) *за категория А1*.

През годината са извършени **11 броя** контролни измервания на шум от локални източници, към които са постъпили сигнали от физически и юридически лица през 2018 година, при което не са констатирани наднормени стойности.

През годината е работено по 5 тематични проверки, указани от МЗ и една регионална:

1. *За пуснатите на пазара биоциди от продуктов тип 18 Инсектициди, акарициди и продукти за контрол на други артроподи и 19 Атрактанти и репеленти.*

2. Осигуряване на безопасни от здравна гледна точка условия за живеене и обучение в ученическите и студентските общежития.

3. За спазване на забраната и ограниченията, съгласно т. 69 в приложение XVII от Регламент REACH Регламент ЕС 2018/589

4. Козметични продукти, предназначени за деца.

5. Козметични продукти, за почистване на кожата с вторична претенция за антибактериално действие, за установяване на съответствието му с изискванията на Регламент (ЕО) № 1223/2009.

*6. Регионална тематична проверка на тема: „Здравно-хигиенно състояние на санитарните възли в учебните заведения***“.**

При три от петте проверки са констатирани нарушения. Предприети са мерки и е изпратена информация в МЗ.

Работено е и по писмо изх. №11-02-25/05.07.2019 г. на МЗ за проверки на плувни басейни, плажове и зони за къпане. Констатирано е едно несъответствие в качеството на водата по показател амониеви йони, за което е издадено предписание за спиране експлоатацията на басейна, впоследствие и заповед за спиране. Несъответствията са отстранени.

С представители на Областна Дирекция на МВР – Смолян са извършени проверки на 123 обекта по спазване забраната за тютюнопушене и продажбата на алкохол на лица под 18 години и са съставени 7 броя АУАН.

По инициатива на общини Смолян, Мадан, Девин и Златоград са извършени проверки с участието на представители на БЧК и РУ „Полиция“ за състоянието и наличието на зони за къпане в открити водни площи и готовността на откритите плувни басейни. На територията на Смолянска област няма обособени зони за къпане в открити водни площи.

Извършени са проверки по **66 жалби и сигнали**. От тях 26 са пренасочени по компетентност, а 32 са неоснователни. Най-често жалбите са били за наднормени нива на шум от локални източници / 8, от които 5 са основателни /, следвани от сигнали за неправомерно тютюнопушене /6 бр. с един основателен/; за лоша хигиена в хотелски комплекси и хижи /6 бр. неоснователни/; за нередности в обекти с обществено предназначение /6 бр. неоснователни/.

В хода на контролната дейност са издадени:

- ✓ **46 предписания за хигиенни мероприятия.** Най-голям брой за отклонения в качествата на питейната вода по микробиологични показатели, в резултат на обилните дъждове през второто тримесечие, както и на пропуски в обеззаразяването на водата и профилактика на водоснабдителните съоръжения, за което са предписани мерки.
- ✓ **33 предписания за 48 часово спиране експлоатацията на обекти** предимно за несъответствия в качеството на води от плувни басейни и лоша текуща хигиена в обществени тоалетни и фризьорски салон;

Предписанията за спиране експлоатацията на обектите са допринесли за своевременно отстраняване на констатираните хигиенни нарушения, криещи здравен риск. При 3 плувни басейна предписанията са преминали в **заповеди за спиране експлоатацията на обекта** /от общо 5 заповеди/ и впоследствие са отменени. Връчена е една **заповед за спиране пускането на пазара на продукт** – течност за чистачки със съдържание на метилов алкохол 60-80%, поради неспазване на забраната и ограниченията, съгласно т. 69 в приложение XVII от Регламент REACH Регламент ЕС 2018/589.

За констатирани нарушения са съставени **27 акта за установени административни нарушения**. От тях **11** за неспазване разпоредбите на чл. 56 от Закон за здравето, забраняващ тютюнопушене в закритите обществени места и **8** за нередовни лични здравни книжки.

Взискателността на контролната дейност на отдел ДЗК е подобрена спрямо 2018г.

При контрола на обектите с обществено предназначение, проблем и през тази година остава остарялата нормативна база, като:

- Наредба № 15 (Обн. ДВ. бр. 77/1987 г.) – извършват се дейности в козметичните салони и СПА-центровете, които не са регламентирани в наредбата, като лазерна епилация, халотерапия, микроблейдинг и др. Липсата на адекватен норматив прави неефективен здравния контрол;
- Инструкция № 34 (Обн. ДВ. бр. 82/1975 г.) – при плувните басейни са въведени нови методи за обеззаразяване на водата, които несъответстват на норматива;
- Липсва норматив за водоснабдителните съоръжения, учебните заведения, обществените тоалетни, транспортните средства.

<u>За преодоляване на трудностите, констатирани през годината, и повишаване ефективността на здравния контрол, отправяме следните предложения към Министерство на здравеопазването:</u>

1. Осъвременяване на съществуващия норматив, където да бъдат регламентирани съвременните дейности, извършващи се в обектите с обществено предназначение – Наредба № 15 (обн. ДВ. бр. 77/1987 г.), Инструкция № 34 (обн. ДВ. бр. 82/1975 г.) и др.;

2. Създаване на нормативни актове за водоснабдителни съоръжения, учебните заведения, обществените тоалетни и транспортните средства;
3. При контрола за спазване забраната за тютюнопушене е наложително узаконяването на по-строги нормативни лостове, като заповеди за спиране експлоатацията на обекти при системно неспазване на забраната и разписване на конкретика в Закон за здравето, чрез която констатираните нарушенията, при обжалване в съда, да се потвърждават;
4. Организиране на обучения с експерти от МЗ и колеги от страната за подобряване дейността на здравния контрол. Обсъждането на общи проблеми в работата и даване на насоки за подпомага дейността ни.

ПРОФИЛАКТИКА НА БОЛЕСТИТЕ И ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО

Дейностите по "Профилактика на болестите и промоция на здравето" през 2019 год. са подчинени на главната цел на звеното - подобряване здравето на населението чрез насърчаване към здравословен начин на живот и безопасна околна среда, в резултат на профилактика във всички сектори на обществения живот на област Смолян. Отделът се състои от началник, 1инспектор – инструктор по хранене, 3 ст. експерти – психолог и 2 педагози, гл. специалист – анализатор храни. Целогодишно е работено с 1 сътрудник по- малко, поради отпуск по майчинство, но успешно са изпълнени планираните за годината задачи, плод на опитността на началника на отдела и сътрудниците. Отделът разполага с добра материално-техническата база - 3 работни кабинета; 4 стационарни и 1 преносим компютри; зала за обучения, оборудвана с необходимите аудио-визуални средства. Работено е в добро взаимодействие с всички звена на инспекцията и в партньорство с училищата, МБЧК, Ротари клуб и Регионалната библиотека в Смолян. Инициативите са отразявани редовно в местните медии и ел. страница на РЗИ.

По контрола на **храненето на детските и ученически колективи** са извършени **137** проверки - двукратно са проверени **26** детски заведения, **11** ученически стола и **14** училищни бюфета. Извършени са **15** проверки за осигуряване на специфично хранене на децата със здравословен проблем и **20** във връзка с тематична проверка за изпълнение изискванията на чл. 5 до чл. 7 и чл. 20 до 22 на **Наредба № 37** от 2009 г. за здравословно хранене на учениците, касаещи разрешените и забранени храни и напитки. ТП показва, че 92,4% от училищните бюфети в област Смолян спазват изискванията на Наредба № 37. Основен проблем е близостта на хранителни обекти, предлагащи пълен асортимент от храни и напитки в. т. ч. и нездравословни такива.

На всички обследвани детски градини и училищни столове е изготвена оценка въз основа на изчислен основен продуктов набор на 10 дневно меню и химичен състав на 5 дневно меню, спазване на обявения технологичен режим за приготвяне на храната, спазване на изискванията на Наредба № 2 и Наредба № 6 за забранени и препоръчителни групи храни, проверка на грамажа на изписаните продукти. В детските заведения на област Смолян се осигурява хранене, задоволяващо 75 % от дневните физиологични потребности на децата, дължащо се на дългогодишната съвместна

работа с медицинските специалисти, общинските ръководства и въведения модел на унифицирано хранене. Невъзможността на общините за актуализация на дневния оклад се отразява на разнообразието на използваните хранителни продукти.

В една трета от училищата в областта се предлага обедно хранене. Независимо от начина на стопанисване, всички **ученически столове** работят по предварително изготвено седмично меню, със съдействието на мед. сестра или технолог при осигурени сборници с рецепти и спазване на обявените грамажи. В 3 стола се предлага само супа и основно или основно ястие и десерт, а в други 4 храненето е по избор от предлаганите ястия в обедното меню. Във всички училищни столове не се допуска предлагане на забранени храни и прилагане на непозволени технологии, като пържене, сиропирани десерти и др. Храненето в ученическите столове и бюфети е съобразено с изискванията на Наредба № 37.

Трудност е противоречието в контрола от страна на инспектори от ОДБХ и РЗИ – напр. от ОДБХ изискват детските ясли и яслени групи в детските градини да ползват пълнозърнест хляб, което противоречи с изискванията на Наредба № 2 за хранене на децата от 0 до 3 год.

За констатирани нарушения са издадени 8 предписания.

Добрите резултати в храненето на организираните колективи се запазиха и през 2019 г. в следствие на строгия контрол и добрата методична и консултативна помощ.

Във връзка с изискванията на чл. 5 (1) от Наредбата за **детските и ученически туристически пътувания** с обща цена, инициирани от институциите в системата на предучилищното и училищното образование (обн. ДВ бр. 103 от 27.12.2016 г). в РЗИ са постъпили 60 уведомления от туроператорски фирми. Направена е оценка на приложените менюта и са издадени **8 становища** по тях. В тази дейност срещаните **проблеми** са свързани с**: х**отелите не разполагат с рецептурници за ученическо столово хранене, а ползват такива за обществено хранене; не се познават наредбите, регламентиращи детското и ученическо хранене, често постъпват документи в последния момент, уведомяващи за престой, започващ от следващия ден, започнал или вече приключил. Така се обезсмисля контрола, предвиден в Наредбата. **За решаване на проблема предлагаме** да бъде инициирана промяна в Наредбата за детските и ученическите туристически пътувания, която да задължава хотелите, приемащи ученически групи, да предоставят на туроператорските фирми предварително одобрено от РЗИ меню. И през 2020 г. ще продължим да оказваме методична помощ на хотелиерите .

На **регионално** ниво се организира и проведе Националното проучване в рамките на „Европейската инициатива на СЗО за наблюдение на затлъстяването при децата“. Проучени са 30 деца; техните родители, както и 2 училища. След проверка и окомплектоване, анкетните карти са изпратени в срок в НЦОЗА – София.

З**дравна оценка на учебните програми** .

Извършена е здравна оценка на учебни програми на **61 училища**. Програмите на 92% от училищата отговарят на здравните изисквания. Допускани, впоследствие

коригирани, са грешки като: неспазено осигуряване на две 30 минутни почивки преди началото на учебните занятия след обяд и превишаване на регламентираните в чл. 4 брой часове за учебен ден. Във връзка с това са дадени консултации на директори на училища. **Проблемни** са учебните разписания на иновативните училища. Закона за предучилищното и училищно образование им дава право да изготвят учебен план, учебно съдържание и учебна програма, различни от регламентираните, като се допуска увеличение до 10 % на хорариума на задължителните и избираеми учебни часове, с което се влиза в противоречие с изискванията на чл. 4, ал.1, т.5 и чл. 4, ал. 2 на Наредба №10 за здравните изисквания при изготвяне и спазване на седмичните учебни разписания. Този закон също им дава право да увеличат общия брой учебни седмици на 38, с което ще се избегне нарушението на Наредба № 10 на МЗ, но училищата не го правят.

Здравословното състояние на организираните детски и ученически колективи за 2018 г. е оценено на база обработка и анализ на постъпили **92** стандартизирани таблици от **43** детски заведения (от общо 49) и от 49 училища (подлежащи 61). Не са постъпили данни от детски заведения/училища в населени места, в които липсват медицински специалисти и ОПЛ.

С профилактични прегледи са обхванати 98,8% от децата и 84,6% от учениците. През последните пет години не се наблюдават статистически значими разлики в показателите за ръст и тегло при децата и учениците. По-голям е делът на децата, покрили нормите за физическа дееспособност /91,8%/. Делът на децата до 7 г. с отклонение в здравословното състояние е нараснал спрямо предходните 2 години (2018 г. – 142,3‰; 2017 г.- 79,07 ‰; 2016 г. - 97,5 ‰), а при учениците е намалял (2018 г. – 68,6 ‰; 2017 г. - 81,6 ‰; 2016 г. – 75,3 ‰), като преобладават заболяванията на дихателната система. През 2018 г., както и предходните години, най-често децата са диспансеризирани поради болести на дихателната система, на нервната система и психичните и поведенчески разстройства. В структурата на моментната болестност, водещи при учениците от Смолянска област остават заболяванията на очите и затлъстяването, като най-значителен е техния ръст при десетокласниците, докато при учениците от седми клас има спад при всички най-често срещани заболявания. В диспансеризацията на учениците отново най-чести са заболяванията на окото, дихателната, нервната и ендокринна системи и вродените аномалии.

И през тази година само в две училища на гр. Смолян са организирани групи по ЛФК, в които са включени 33^{ма} ученици. Нерешени остават:

1. Проблемът с точното отразяване на данните от извършените профилактични прегледи, съгласно Наредба №3 и Наредба № 8/2016г. Голяма част от ОПЛ не попълват данните за новооткритите заболявания и аномалии и водещите се на диспансерен отчет хронично болни деца и ученици. Медицинските специалисти продължават да допускат грешки при попълване на схемите за анализ. Тези причини възпрепятстват изготвяне на прецизна и цялостна оценка.

2. Трудностите по получаването на информация от училищата без назначено медицинско лице, без ОПЛ в населеното място, обслужвани от повече от един общо

практикуващ лекар. В търсене на решения ще бъдат предприети: по-активна работа с детските заведения и родителите за създаване на условия за повишаване съпротивителните сили на организма на децата чрез закалителни процедури и други физически упражнения; стриктен контрол на фактическото хранене на организираните колективи; проучване на възможности за включване на децата и учениците със затлъстяване и гръбначни деформации в групи по лечебна физкултура извън учебните звена; повишаване на взискателността спрямо коректността на първичната медицинска документация, постъпваща в РЗИ.

По държавния здравен контрол на фактори на жизнената среда –шум, атмосферен въздух и нейонизиращи лъчения е извършено:

Мониторинг на шума в град Смолян с измерване в 15 пункта, съгласно методика на МЗ.

През 2019 г. се наблюдава подобрение на акустичната среда на гр. Смолян, като в 14 от 15^{те} пункта за мониторинг са измерени по-ниски нива на шума спрямо 2018 г., и се е увеличил броя на пунктовете с еквивалентни шумови нива в границите на хигиенните норми – от 7 на 9 бр. (60%) . Най-силно влияние върху акустичната обстановка в град Смолян оказва шумът, създаван от транспортните средства (66% от общото шумово натоварване). Относителният дял на пунктовете с превишени нива / 40% /намалява в сравнение с 2018 година / 53% /.) В последните 8 години броят на пунктовете с нива на шум под 58 dB остава непроменен. При другите няма изразена тенденция.

Община Смолян продължава да извършва частични и цялостни ремонти на пътната настилка в засегнати участъци от транспортната мрежа на града ни с приоритет централните улици, но опитът от предходните години показва, че това не повлиява съществено на шумовото натоварване.

Електромагнитни полета (ЕМП)

В Регистъра на обектите с обществено предназначение на РЗИ – Смолян до 30.09.2019 г. са регистрирани **149** станции на мобилни оператори, с 5 повече от предходната година. Обект на мониторинг и оценка са били **7** базови станции на мобилни оператори - 4 от тях, разположени в близост до детски, учебни и лечебни заведения, а **3** - в райони с голяма концентрация на население и жилищни сгради в. т.ч. и по жалби.

Както и в предходните години няма установени превишения на пределно допустимите нива от 10 μW/cm² за плътността на мощност и от 6,14 V/m за интензитета на електрическото поле при нито едно от извършените измервания в обществени сгради – детски заведения и училища и в райони с голяма концентрация на население и жилищни сгради. В РЗИ не са постъпили жалби и сигнали.

Атмосферен въздух

Качеството на атмосферния въздух в района на Смолян се следи чрез пунктове за мониторинг на въздуха, част от Националната система за екологичен мониторинг.

Информацията се събира от РИОСВ - Смолян, оценява се и се обобщава чрез непрекъснато наблюдение на показателите, характеризиращи КАВ.

За осъществяването на контрола в града е разположена Автоматична измервателна станция /АИС/, определена като градски фонов /транспортен/ пункт, разположен в застроената част на града. На територията на общината се намира и Комплексна Фонова Станция /КФС/ "Рожен", даваща възможност да се получава пълна, обективна и комплексна информация за състоянието на компонентите и обектите на околната среда, използвана за оценка на фоновото ниво. Оценката на степента на замърсяване на атмосферния въздух се извършва по нормативно определения ред, предвиден в Закона за чистотата на атмосферния въздух и наредбите за КАВ.

През 2018 г. средногодишната измерена стойност в гр. Смолян е 36,14 μg/m3 / норма 40 μg/m3/, но пък са надвишени броят дни със стойности над среднодеионощната норма /57, при норма 35/.

Битовото отопление, зимното опесъчаване и неподдържаната пътна и прилежаща инфраструктура продължават да са определящ фактор за замърсяването на атмосферния въздух в гр. Смолян. Високите стойности на $ФПЧ_{10}$ са през месеците на отопление. Терасовидния релеф, продължителното безветрие, сравнително високата влажност на въздуха обуславят ниската самопречистваща способност на атмосферата в района и също допринасят за замърсяването на въздуха през зимата.

За подобряване качеството на атмосферния въздух на Община Смолян е препоръчано стриктно изпълнение на заложените краткосрочни, средносрочни и дългосрочни мерки от актуализираната програма за КАВ на общината.

По контрола за спазване изискванията на чл. 55 от Закона за здравето**,** относно **забраната за пряка и непряка реклама на спиртни напитки** са проверени **9** регионални и **14** национални вестника, в които не е открито нарушение, а по чл. 54 т. 5 от ЗЗ за **забрана на продажбата на алкохол на обществени мероприятия, организирани за деца и ученици**, е извършена **1** проверка, без констатирани нарушения.

През 2019 г. чрез инициативи за повишаване на нивото на информираност и намаляване влиянието на факторите на риска са реализирани дейности по следните **национални профилактични програми:**

1. Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести 2014-2020 г.
2. Национална програма за профилактика на оралните заболявания при деца 0-18 г. в България 2015 – 2020 г.;
3. Национална програма за профилактика и контрол на СПИН и СПИ.

Много интересна и иновативна бе обучителната кампания с **Онлайн конкурс CMAPT.APT (don't start)** сред ученици от 8 до 12 кл. от област Смолян за визуално-текстово послание, насочено към предотвратяване употребата на цигари, наргиле, електронни цигари и други подобни изделия, и употребата или злоупотребата с алкохол

сред младите хора. За целите на конкурса е създадена и администрирана страница във фейсбук, на която на теми, посветени на различни аспекти на вредите от употребата на цигари, наргиле, бездимни тютюневи изделия, електронни цигари (вейпове), и злоупотребата с алкохол, вкл. специфични вреди в тийнейджърска възраст, както и относно работата на ККОТ в РЗИ, са качени **общо 28 публикации**, стигнали до над 43 хил. потребители на мрежата. Средният брой хора, видели всяка от творбите на учениците, е 4280, а средното количество „харесвания“ на произведение е 260. Така инициативата на РЗИ, заедно със съпътстващата я здравно-информационна кампания в училища на региона и фейсбук, достигна неочаквано голям обсег от хора и по творчески и иновативен начин алармира сред тийнейджъри и възрастни относно здравните рискове от употребата на цигари и наргиле, бездимни тютюневи изделия и електронни цигари (вейпове), като и от ранната употреба на алкохол сред младите хора.

Специален поздрав за ползотворна наша инициатива е получен от доц. София Ангелова**,** в качеството й на лектор на **обучителна среща** на тема **„Възможности за работа на личния лекар и лекаря – специалист за мотивиране и подпомагане на пациентите за отказване на тютюнопушенето**“ за **лични лекари и специалисти по кардиология и пулмология** от областта.

С интересни, ползотворни и с добър отзвук мероприятия са отбелязани всички световни и европейски дни на здравна тема. Традиционни и очаквани от гражданите са профилактичните прегледи на очите на 5 годишните деца в детските градини на областния град, а тази година и в гр. Чепеларе /общо 206 деца/, провеждани в партньорство с Ротари клуб около деня на здравето – 7 април. При тях около 20% от прегледаните са с отклонения и са насочени към специалист. Около 300 жени ежегодно се възползват от профилактичните ехографски прегледи за рак на млечната жлеза, извършвани от водещи специалисти от София, по повод деня за борба с раковите заболявания. Малигнени образувания не са регистрирани.

Инициран е форум за подкрепа на **Националната кампания в подкрепа на донорството и трансплантациите** с участието на МБЧК**,** Областен управител, ЦСМП, РЗОК и др. институции, с цел популяризиране и разпространяване на донорски карти. Подготвен е и информационен материал за регионалните медии, страницата на РЗИ в интернет и информационно табло в инспекцията.

Извършена е разнообразна и в по-голям обем здравно образователна дейност сред различни групи от населението - деца и ученици, директори, медицински специалисти и готвачи в детски и учебни заведения, педагози. Разпространени са 4000 бр. здравно- информационни брошури, дипляни и флайери. Осъществена е и организационно-методична и консултативна помощ на граждани и специалисти. За подпомагане на дейността специалисти от отдела изготвиха 2 брошури: „Как да намалим личния си риск от раково заболяване“ отпечатана в тираж 3000 бр. и „Алкохолът – прекият ПЪТ към бедата“, отпечатана от МКБППМН към Община Смолян, в тираж – 1000 бр.

Изготвеният през годината анализ на проведеното през учебната 2018/2019г. здравно образование в училищата и детските градини, със сравнени данни спрямо двете

предходни учебни години, сочи много добра работа на здравните специалисти от учебните звена на областта, особено по НП ПХНБ, по която са реализирани по-голям брой обучения и по четирите модула на програмата, като по модул „Злоупотреба с алкохол“ повишението е двойно.

За поредна година по промоция на здравето и профилактиката на болестите е извършена голяма по обем, креативна и с положителен отзвук работа за здравето на хората в областта.

Разнообразна дейност е извършена и съвместно с филиала към ПУ “П. Хилендарски“, фармацевтични фирми, РК на БЗС в Смолян.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

С изпълнението на задачите през 2019 г. е постигнато изпълнение на целите на организацията. Работено е в добра координация с местните и областни структури на изпълнителната власт, регионалните контролни органи, с експертите от националните центрове по обществено здраве, ФОЗ, както и с подкрепата на МЗ.

И през тази отчетна година специалистите на РЗИ-Смолян с труда си утвърдиха положителния обществен имидж на Инспекцията. През 2020 г. ще продължим да работим в интерес на общественото здраве, със стремеж за подобряване качеството на работа.

Изготвил:
д-р Мими Кубатева
директор на РЗИ-Смолян